

GAZETA LITERARĂ

Anul XI Nr. 28 (539) Joi 9 Iulie 1964

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini 50 bani

pag. 31
NINA CASSIAN
versuri

pag. 81
**Colocviul literar
de la Lahti
de N. TERTULIAN**

SZEMLÉR FERENC

PEISAJ DE AUR

Sudoare de pe frunzi a fost să pice
Și lacrimi multe s-au vărsat amare
Pin'să-și înalțe steagu-aceste spire,
De aur, pe vârtice ogoare.

Și sînge mult a sîroit prin rouă
Și-aftea vieji s-au stins ca o făclie
Pin'și la noi să vie-o soartă nouă
Să prindă rădăcini în vechea glie.

Au fost și inimi iepurești, fricoase,
Dar și eroi au fost, cu brațul tare!
Prin ei se-arată zilele frumoase
Și-un peisaj de aur crește-n zare.

Ei nume n-au. S-au pulberat în ceață
Dar fapta lor e în această pîne!
Tot astfel eu îmi petrecui viața!
Tot astfel aminirea-mi va rămîne!

In romînește de **VICTOR TULBURÉ**

CEZAR BALTAG

SENTIMENT NOCTURN

Crinii de palidă flăcăre
ai mieznoaptei se-aprind.
Inima mea e castelul
prin care trece Hamlet citind.

Cui cinți uitarea mea blondă,
tu tristă risipă de tei?
Nu lăsați să se-nece Ofelia
în verdele ochilor mei!

Bintuie luna. E-o toamnă
a frunzelor din capitel.
In stînga tace Horatio
sau numai o parte din el.

ORIENTĂRI ALE ROMANULUI FRANCEZ CONTEMPORAN

„Problemele romanului” constituie o veche preocupare a publicisticii literare franceze. Lor le consacra revista lunară lyoneză, *Confluences*, în al treilea an de existență, în 1943, sub ocupație, un masiv număr cuadraplu, 21—24, iulie-august, de peste 400 de pagini în-ochavo. În ciuda catastrofei politico-militare și a nesigurății viitorului, concluziile anchetei, la care au răspuns un număr de peste 50 de scriitori, erau dintre cele mai optimiste, reflectînd temperamentul combativ și ardent al organizației lor: „romancierul și esaiștul Jean Prévost (căzut în Rezistență, peste cîteva luni). Optimiste, întrucît ideea de „criză” fusese aceea care generase inițiativa numitului periodic. În acel moment, criticile aduse celui mai vital, în fond, dintre genurile literare moderne, se reduceau, după observația directorului revistei, René Tavernier, la trei „tipuri principale”. Reprezentantul poeziei pure, Paul Valéry, căruia i se atribuia butada că niciodată nu va putea scrie „marchiza teji la orele cinci”, cel mai prestigios, așadar, dintre adversarii popularului gen, răspunde cu o politicoasă scri-soare în stil de „eschivă”. Reținem totuși prețioasa măturare a autorului *Domnului Teste*, eroul care ucisese „marioneta” dintr-insul: „Cît despre romane, ele îmi cer pasivitatea. Ele pretind să fie create pe cuvînt. Așadar trebuie să se ferească de a deștepta facultatea născocirii, care, în detaliu, este la toți cel puțin egală cu aceea a autorului și

care ar putea, în fiecare clipă, drăcește, să facă să intervină înfiniții posibilităților de substituire pe care le admite orice povestire fără simțitoarea aliterare a temei sale... De aceea admir neostenit pe romancierii care pretind că trăiesc (cum se spune) personajele lor, și le trăiesc într-ai, în-cît sint mai virtuoși de către ele decît le trăiesc ei. Sint sigur că ei spun drept, deoarece mi s-a întîmplat să resimt ceva analog, cred, o dată sau de două ori în viața mea. Dar cum ne-am ascunde faptul că toate acestea se sîrșesc pe hirtie și că, oricît de intensă și de întîmă ar fi iluzia la autor, ea se traduce în cuvînte, în fraze fixate o dată pentru todeauna, expuse privitorilor, reacțiilor și manoperelor unui spirit care poate fi activ?” Valéry nu tăgăduia procesul intim de creație al romancierului, făcîndu-i însă dificultăți în percepția cititorului, dar uitînd, în calitate de poet sim-bolîst, că, după cum sugestia lirică, departe de a ucide poezia, o potențiază, tot astfel și interpretarea liberă a cititorului de romane le confirmă acestora vitalitatea. Cu alte cuvinte, ceea ce ar ucide romanul nu ar fi numărul n de soluții epice, altele decît cele propuse de autor, ci indiferența totală a publicului, lepădarea cărții înainte de sîrșitul lecturii, într-un cuvînt neparticiparea cititorului la „cazul” epic respectiv. Al doilea tip de critică pro-vine din partea suprarealiștilor, dinamitarzi nu numai ai logicii discursive în limbaj, dar și ai ideii de logică, specifică existențelor particulare ale eroilor epici. Suprarealiștilor le-ar plăcea romane fără fir conducător sau cu țesătura mereu sîrșită și mereu lustră de la cap. În sîrșit, al treilea mare ne-ajuns al romanului: formulat de Caillois, ar fi conștind în biruința comercială a romanului prost,

în paguba celui bun. Argumentul nu sîia însă în picioare, întrucît în toate artele au loc astfel de fenomene, mai ales acolo unde ele se află sub dependența „scului de bani”. Luînd act cu mai multă gravitate decît vechii anchetați de noțiunea de „criză” a romanului fran-chez contemporan, criticul și romancierul Pierre de Boisdefre cercetează azi într-o lucrare cu larg ecou amănunțit problema, ca să ajungă la con-cluzii pozitive. „Din parte-mi, — scrie el — con-tinuu să cred în roman. Refuz să arunc cu piatra în „personaj”. Refuz chiar a vorbi de rău ficțiunea, a socoti fictive faptele care, timp de săptămîni întregi au trăit și mai trăiesc încă în imaginația mea, așa cum puține ființe reale au trăit. Refuz a crede că istoria lor are ceva comun cu aceea. Cîteodată reale, despre care se spune: este un adevărat roman, cuvîntul roman aplicîndu-se aci romanelor proaste. Refuz în sîrșit de a crede că acest vasc — vascu acelorării istoriei, al unifi-cării lumii, al eliberării popoarelor zise inferioare, și în curînd, al cuceririi spațiului — n-ar mai avea materie de oferit creației romanești!” În prealabil, Boisdefre cercetează tradiția literară franceză, apoi „prăbușirea raționalismului” și efectele acestei pră-bușiri asupra a ceea ce se denumește de obicei „lo-gica” proprie perspectivei epice și mai ales a eroi-ului de roman, în fine așa-zisa „dezintegrare a lumii, a literaturii și punerea în discuție a roma-nului”. Criticul admite în principiu ideea de criză, dar detectată în faptul prelucrării de către alte ne-

Șerban CIOCULESCU

(Continuare în pagina 6)

MIHAIL SORBUL
CARNET DE SCRITOR

GOANA TORȚELOR

În martie curent, împlinindu-se 15 ani de la înființarea Uniunii Scriitorilor din R.P.R., am roșit și eu, ca membru mai vechi al fostei S.S.R. (So-cietatea Scriitorilor Romîni), o scurtă cuvîntare în care încercam să arăt ce deosebește cele două forme de organi-zare a vieții scriitoricești din țara noastră.

Noi, cei mai bătrîni, am cunos-cut soarta artiștilor în regimurile trecute — dezbinarea, antagonismele, substituirea intereselor politice, intere-selor adevărate ale artei și propășirii culturii popularului nostru, — într-un cuvînt acel fals „război al generațiilor”. Societatea Scriitorilor Romîni, istoricește vorbind, nu putea decît să reflecte, în spiritul ei de organizare, morala vremii în care a ființat. Ce apropie însă, ce leagă totul, peste ani, cele două obștii ale scriutului, de ieri și de azi? Îmi îngădui să spun că în-săși operele de valoare, cu alte vorbe, ce s-a scris în vremea amintită, mo-ștenirea literară, tradițiile democratice, progresiste, ale scriitorimii romine, cristalizate de-a lungul anilor, și care, stralucind cu strălucire în literatura noastră de azi. În cei 15 ani de rodnică existență, Uniunea Scriito-rilor din R.P.R. a știut și a lăzbut, sub îndrumarea înțeleaptă a partidu-lui, să adune într-un singur front pe minitorii de condei aparținînd tutu-ror generațiilor, tuturor naționalităților conlocuitoare, pentru promovarea în condițiile luminoase ale socialismului, a unei literaturi închinată binelui po-porului, păcii, ideilor scumpe ale uma-

nității, desăvîrșind în chip minunat năzuința de demnitate noastră, visuri pe care noi, scriitorii mai bătrîni, nu credem să le vedem vreodată împli-nite.

Vorbam de interesele de castă care cu bună știință și în mod artificial creau antagonisme în cimpul creației literare, — de stăruirile nefaste poli-ticianiste care aveau efecte odioase printre oamenii scriutului. În aceste condiții, misiunea scriitorului de a ve-dea și mai ales de a rosti adevărul vremii sale și de a-l transmite vîlto-rimii, era, desigur, mult îngreuiată. Cu toate acestea, se poate spune că și atunci a existat un spirit tovarășesc de breaslă, o legătură peste vîrstă, în-tre generații, legătură înfăptuită spon-tan prin însăși conștiința nobilă a ar-te a scriutului, prin răspunderea comună pentru cultura țării noastre. Splendida prietenie dintre Eminescu, Caragiale, Creangă și Slavici, bunăoară, simbol al conștiinței noastre patriotice pe lărimul scriutului, este un exemplu ius-tru al ideii pe care voi s-o aduc aici, și acest exemplu — după puterile fiecăruia — s-a repetat în cul-tura noastră. Nu am de gînd să dau nume — enumerarea ar fi prea lungă. Ceea ce se poate afirma cu toată țărta e că în cele mai importante momente trăite de poporul nostru, marile forțe ale scriutului românesc, oțelite în apa vie a realismului, și-au spus cuvîntul, și acest cuvînt, istoria literaturii l-a consemnat. Cititorul mai tînăr de azi

cunoaște cărțile, romanele, poemele, pamfletele, mărturiile ale prezenței de care pomeneam. Socialismul a moște-nit toate aceste valori fiindcă el moș-teneste tot ce este uman și adevărat, asigură prin însăși principiile lui o ad-mirabilă continuitate în opera construc-tivă a culturii.

Aș vrea să mă opresc puțin asupra unei dispute clasice, ca să-i spun așa, care împărțea odinioară scriitorii în două tabere: în așa-zisii „tradiționa-liști” și în așa-zisii „moderniști” sau „avangardiști”. Mă opresc îndeosebi asupra acestui chestiune, pentru că de rezolvarea ei depinde o vedere clară și justă a fenomenului literar. În tre-cut cei doi termeni, tradiție și inova-ție, erau ruși unul de celălalt, opuși, accentul punîndu-se cînd pe unul cînd pe celălalt, cu gălăgia unei polemici pătîmășe. Unii poeți, de pildă (tradițio-naliștii), se îndărăniceau să producă stihuri desuete: aceleași mioare, ace-leași flori, baci și băcițe, penibilul pa-șunism pe care critica l-a combătut. Alții (moderniștii) împotînd cu ghi-otura, pe nerumegate, diverse tehnici extravagante, ajungeau să publice, nu o dată, lucruri pe care nici măcar ei nu le înțelegeau. Între tradiție și ino-vație, mult timp, s-a dat o luptă orbească cu valori de cerneală în van risipită. Cînd adevărul era alt de sim-plitate! Pentru prima oară în cultura noastră — limitîndu-ne la acest aspect sumar — clasa muncitoare a adus o concepție unitară și cu adevărat știin-

țifică a procesului dezvoltării culturale. Ea valorifică tradiția în ceea ce acea-știa are mai bun și viabil — în înțele-sul în care vorbeam la început, amîn-tind de moștenirea literară — și tot-odată încurajează inovația, dînd acest-ului raport un caracter organic, de în-trepătrundere și de mers înnoitor îna-inte.

Noi nu ne rupem de ce este mai avansat în lume ca mod de cunoaș-tere literară; noi ne perfecționăm — lînerii mai ales — umellele scriutului, spre a fi, calitativ, la înălțimea ideii pe care o slujim. La conferința organizației de partid a orașului București, tovarășul Gheor-ghe Gheorghiu-Dej spunea: „Stimulînd creația literară, noi nu ne închidem în găoacea noastră. Judecînd de pe po-zițiile noastre ideologice, de pe pozi-țiile marxism-leninismului, operele lite-raturii străine și ideile pe care le poartă acestea, noi facem și va trebui să facem și pe viitor tot ce este necesar pentru ca operele valoroase ale altor literaturi să fie tot mai larg cunoscute cititorului nostru”.

Romînia a dat lumii scriitori de va-loare universală ca Eminescu, Sado-veanu, Argezi, Rebreanu, G. Căli-nescu. Cîntînd cuvintele de mai sus, rostite la conferința organizației de partid a orașului București, am fost pătruns de o mare mîndrie. Slujind poporul ei, literatura romînă poate să facă acest lucru la un nivel mondial. În aceeași cuvîntare, tovarășul

Gheorghe Gheorghiu-Dej mai amînea despre scriitorii consacrați, despre ro-lul ce le revine în pregătirea schim-bului de mine al literaturii.

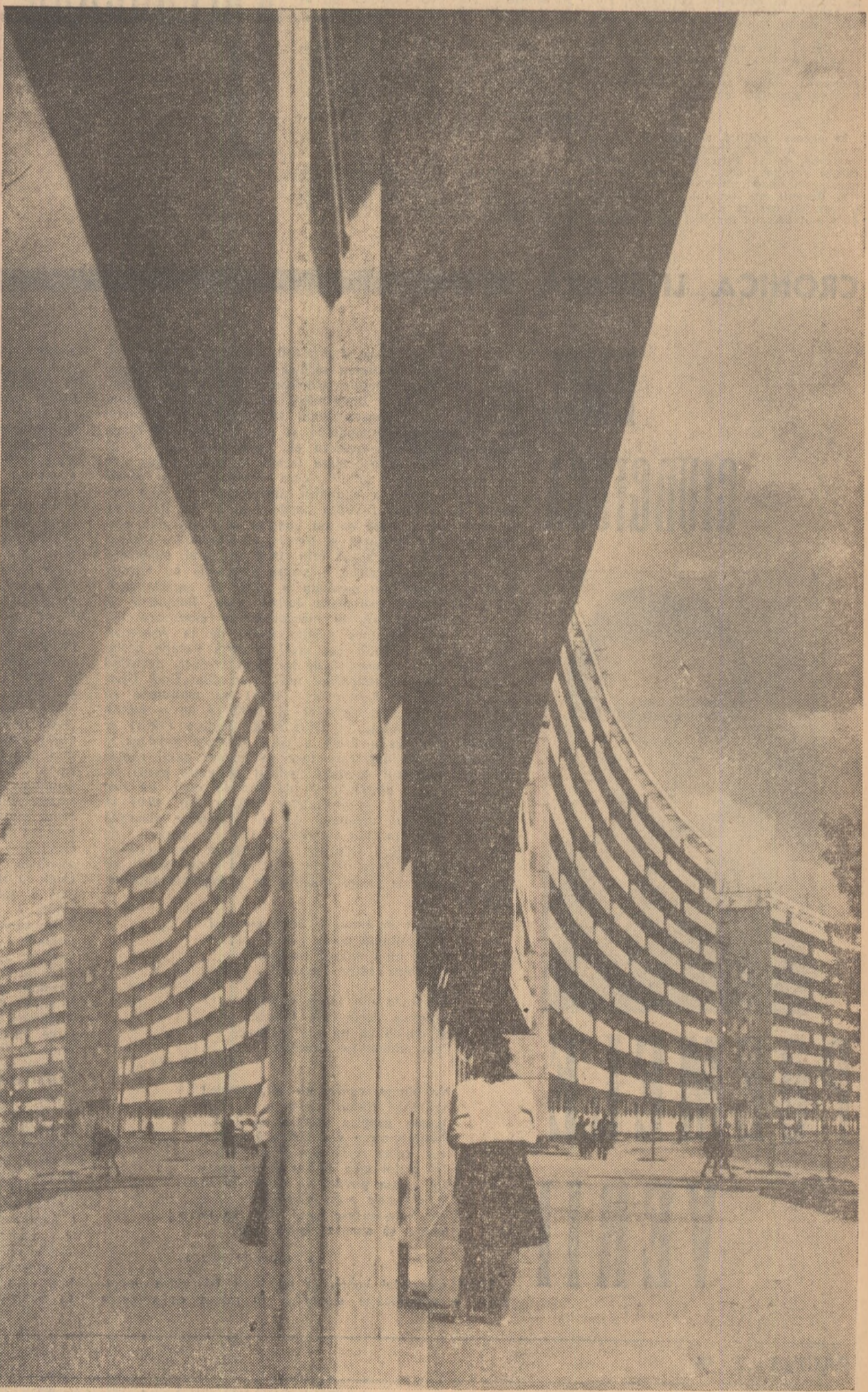
„În anii puterii populare, maestrilor cuvîntului, celor aparținînd generației căreia numele lui Sadoveanu și Argezi i-au dat o deosebită strălucire, cit și generației care a intrat în viața lite-rară, în perioada dintre cele două războaie li s-au adăugat numeroși tî-neri scriitori talentați — și este bine că mulți dintre ei abordează curajoș temele complexe ale contemporaneității, învîlînd măiestrie de la înaintași”.

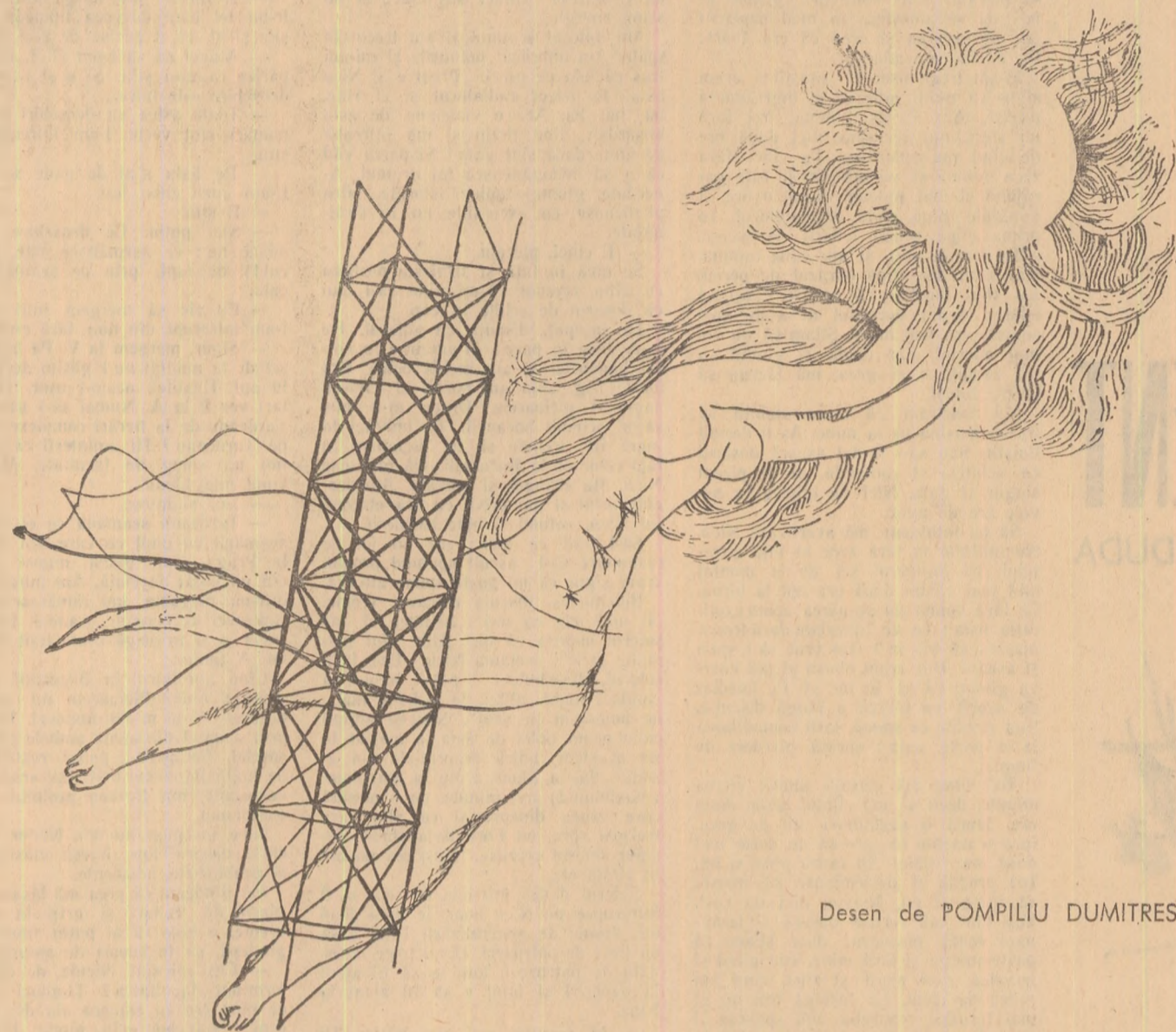
Căluzăndu-l pe tîneri pe drumul anevoios al scriutului, împărțîndu-le experiența noastră de viață și expe-riența scriitoricească, mi-ăș permite să spun că și maestrul învâlă ceva din pulul fierbinte, din ritmul nou, dător de puteri, al celor asupra cărora ei se apleacă. Ce le dorim noi, înminin-du-le torța, e să-i însușească ce ne-a însușit și pe noi: pasiunea pentru adevăr, munca, devotamentul pentru cauza poporului al cărui fiu sintem.

Fiecare scriitor, indiferent de vîrstă, este angajat patriotic în opera de afir-mare a literaturii noastre noi. Fiecare își aduce aportul specific în ansamblul culturii naționale. Lupăm, uniți, în același front de lăe. De aceea, alt cuvînt, cînd mă gîndesc la toți con-frații, pînă la adolescentul care, în a-cesse zile, trudește pe cele dintii pa-gini ale vîltoarei sale opere — alt cu-vînt eu nu aflu, decît unul simplu și term: unitate.

Azi, pe șoseaua Ștefan cel Mare din București

Fotografia: FLORENTIN OITA

Desen de POMPILIU DUMITRESCU

FIȘE DE ISTORIE CONTEMPORANĂ

castelul solar

Epopoea românească a electrificării — „ofensiva luminii” — pornește din castelul de apă al Munților Carpați.

Geografi români și străini, specialiști în energetică și hidroame-najări au observat, încă în urmă cu decenii, că din punctul de vedere al potențialului energetic — mai ales al cărbunelui alb — România ocupă o situație privilegiată pe harta continentului, reușind, în condițiile unei valorificări superioare, să satisfacă cu prisosință necesitățile unei maxime industrializări. Numeroase proiecte îndrăznețe, datorate unor ingineri și specialiști români, care prevedeau impunătoare amenajări hidroenergetice pe râurile din Carpați, au rămas totuși, ani și ani, înmormintate în arhivele vechilor ministere ale României, bucurându-se doar de atenția unei banale parafe de înregistrare. Ca multe alte inițiative patriotice, fără ecou și sprijin la cercurile conducătoare de ieri, aceste proiecte s-au înscris la capitolul aspirațiilor, în tezaurul de idei îndrăznețe pe care avea să-l pună în valoare viitorul, prin revoluția populară.

Intr-adevăr, clipa traducerii în viață a tuturor ideilor îndrăznețe a sosit, iar actul ei de naștere a fost revoluția. La numai șase ani după 23 August 1944, Partidul Muncitoresc Român elaborează, în cadrul Plenarei Comitetului Central din 26 octombrie 1950, Planul de Electrificare a țării. „Electrificarea țării noastre — se spunea în Raport — se impune ca o sarcină de cea mai mare urgență și însemnată. Lichidarea înapoierii economice și culturale a țării, pe baza trecerii la marea producție socialistă în industrie și agricultură, este de neconceput fără electrificare... Punind în valoare energia apelor noastre, vom trezi la viață regiuni înăpoiate, vom crea posibilități pentru mari lucrări de irigație, pentru asanări și lucrări de fertilizare a pământurilor degradate și inundabile. Electrificarea va contribui simțitor la îmbunătățirea traiului material și cultural al maselor muncitoare...”

Un plan grandios care a însumat, într-un singur paragraf al lui, toate proiectele anterioare, toate visurile și năzuințele a numeroși ingineri și specialiști din trecut, patrioți care-și pusesea ca țel electrificarea țării. Coroana de munți a Carpaților, fierăstrăiul de ape tumultuoase, avea să devină, conform acestui plan, o coroană de lumină, o adevărată coroană solară. Primul centru de foc a fost stabilit tot atunci, printr-o hotărâre specială a Consiliului de Miniștri, din care cităm, pentru rezonanța istorică pe care o capătă retrospectiv cuvintele:

— Construirea pe râul Bistrița, în regiunea Bacău, a unui baraj pentru crearea unui lac de acumulare cu o capacitate de circa 1 200 000 000 mc apă, care să asigure compensarea debitelor râului între anii secetei și ploioși;

— construirea unei centrale electrice pe Bistrița, la Stejaru, cu o putere de 210 000 kw și cu producția de aproximativ 430 000 000 kWh anual, care se va numi Centrala Hidroelectrică Vladimir Ilici Lenin”.

Cuvintele de mai sus dau, într-adevăr, celui ce le citește, emoția unei pagini de istorie de acum parcurse. Lumina Bicăzului strălucește de mult pe harta țării. Pe unde laculul de acumulare, care se întinde pe zeci de kilometri, plutesc nave de transport și nave de pasageri, iar la Stejaru marea centrală hidroelectrică furnizează energie, sub conducerea citorva tehnicieni specialiști. Epopeea înălțării Bistriței s-a scris într-un timp record, de către mii de constructori, iar opera lor a însemnat o școală de înaltă calificare la care s-a format o strălucită pleiadă de specialiști. Mulți dintre ei au preluat în continuare amenajarea râului Bistrița, pe cursul căruia s-au construit și se construiesc o salbă de centrale mai mici (dar care totalizează 450 000 kw, echivalând puterea instalată a tuturor centrelor din România anulul 1938); alții s-au îndreptat spre alte șantiere hidroenergetice de interes republican, unde contribuția lor era așteptată. Bicăzul a marcat un prim răsărit solar. Paralel s-au anunțat la orizont, apoi s-au ridicat în strălucire alți sori mai tineri, hidrocentralele de la Moroieni, Sadu, Văliug sau termocentralele de la Doicești, Ovidiu II, anonime nume care însemnă astăzi apariții solare pe cerul țării.

Un nou popas: hidrocentrala „16 Februarie” de pe râul Argeș. Din ideile fertile ale Planului de Electrificare s-a născut și se dezvoltă și acest gigant. Hidrocentrala de pe Argeș va avea o putere instalată de 220 MW, iar producția ei anuală va fi de 400 milioane kWh. Pe o lungime de peste 25 km, potențialul acestui râu de munte va fi solicitat și folosit, iar pentru sporirea debitului vor fi captate principalele râuri vecine: Topologul, Rîul Doamnei, Vilsanul.

Dacă cel ce vizita Șantierul Bicăzului era impresionat de amploarea lucrărilor de la baraj, de uriașele suprafețe defrișate iar apoi transformate în lac de acumulare, aici, la Argeș, impun ingenioasele soluții constructive, conjugate cu un spectaculos al condițiilor naturale care îl atrage și pe specialist, și pe turist. „La Bicăz — spunea un oaspete finlandez, Vainö Mellti, guvernator al regiunii Helsinki, care vizitase șantierul —, îți dai seama că planul de electrificare va fi cu adevărat înălțat”. Aceste cuvinte fuseseră spuse în vremea când constructorii de la Bicăz luptau să oprească Bistrița în loc. Cu un an mai târziu, în 1959, Plenara C.C. al P.M.R. din 13—14 iulie consemna evenimentul de răsunet al îndeplinirii și depășirii sarcinilor trasate prin celebrul plan, cu un an mai devreme.

La Argeș, ne aflăm deci, din punct de vedere al Planului de electrificare, pe teritoriul viitorului, abordând problemele unei noi etape de construcție, abia prevăzute pe-atunci. Premisele acestei construcții s-au pus în celelalte construcții precedente. Proiectanții și specialiștii în construcția de baraje, specialiștii în construcția de tuneluri, tehnicienii ai betoanelor speciale, minerii iscusiți, cu expe-

riența a numeroși ani de muncă și, mai ales, a unor lucrări impunătoare, au venit la Argeș să rezolve, într-un timp record, problemele dificile pe care le pune această temerară operă. Vizitând numeroase șantiere de construcții hidroenergetice de peste hotare, specialiștii noștri au putut constata cu mândrie că soluțiile abordate la Argeș sînt printre cele mai îndrăznețe, iar oaspeții veniți să vadă șantierul și-au manifestat admirația față de constructorii români. O asemenea admirație o mărlurisea șeful Diviziei de energie electrică a ONU, Pierre Sevette, declarând, la sfîrșitul unei vizite întreprinse în țara noastră, că „România a obținut în ultimii ani progrese considerabile în domeniul energetic” și că „soluțiile adoptate în construcția diferitelor termocentrale și hidrocentrale pe care le-am vizitat sînt analoge cu cele înfîințate în majoritatea țărilor europene”.

Cele trei ansambluri de lucrări ale hidrocentralei Argeș merită într-adevăr a fi cu atenție cercetate pentru frumusețea și ingeniozitatea lor. Iată-le, rezumate pe scurt: Cheile Argeșului, deosebit de spectaculoase, fierăstruiesc munții pe o lungime de 8—10 km. La capătul din interiorul masivului, aceste chei vor fi închise printr-un baraj înalt de 165 m, curbat în arc și încastrat în doi munți. Toată valea exterioară a Cheilor, de forma unui crater natural, va fi umplută cu apă, cu apa Argeșului și cea a râurilor învecinate. Invecinate — e totuși un fel de a spune. Pentru a se capta aceste ape, aflate la distanță de zeci de kilometri, proiectanții au prevăzut trasearea unor galerii subterane ce vor străbate câteva șiruri de munți. 42 de kilometri de galerii sînt tăiate pe sub talpa Carpaților, iar prin aceste noi și ciudate albi, apele vecine vor veni să sporească potențialul hidroenergetic al marelui lac. De la baraj, apele vor fi conduse, printr-o galerie de fugă, într-un mare palat subteran, unde vor fi amplasate turbinele. A și fost scobit în stîncă, sub albia actuală a râului, spațiul acestui palat, impresionant ca și un bloc modern cu câteva etaje. Dar, o dată ajunse în celata subterană, după ce vor pune în mișcare gigantul turbine, apele își vor continua drumul subpămîntean, întilnind vechea albie a Argeșului peste abia 14 kilometri, undeva în șes. Este șesul pe care Argeșul îl va face fertil, dărîndu-și apa ogoarelor.

Oaspețele întîrzie multă vreme în fața minunilor naturale, în fața minunilor de iscusință și fantezie create de om, isprăvind prin a conchide că acest plan al electrificării României populare modifică, prin consecințele lui, nu numai harta de lumină a țării, dar și estetica unor regiuni întregi.

„Cine a avut prilejul să călătorească pe Dunăre — scrie ziaristul sovietic A. Sirokin în „Sovetskaja Rossia” — n-a putut să nu observe apele domoale ale Argeșului... Dar Argeșul pare somnolent numai aici, cînd se apropie de Dunăre. Imediat însă ce urci spre izvoarele râului, care se află în munții Făgăraș, Argeșul îți apare cu totul altul. El se îndreaptă năvalnic spre deluleul ce-i poartă numele, lovește cu vîiet sălbatic stîncile de granit. Din timpuri străvechi, Argeșul încearcă să zdrobească aceste stînci care îi împiedică goana spre Dunăre. Ceea ce nu a putut să facă râul a izbutit s-o facă omul, semnînd actul de naștere al hidrocentralei „16 Februarie”.

Drumul spre Dunăre este acum deschis, întilnind acolo, în baza geometrică a sistemului hidrografic al țării, o altă construcție-gigant, unică în această parte a lumii.

Toate prospectele de turism, editate în multe țări europene și chiar dîncolo de hotarele continentului, menționează, printre cele mai pitorești locuri de pe Valea Dunării, Cazanele și Porțile de Fier. Autocare, automobile, turisme, elegante vase fluviale din multe colțuri ale Europei, fac regulat curse spre această miraculoasă vale unde frumusețea naturii atinge sublimul. Pe malul drept, peste fluviu, sculptată în peretele de stîncă, se află șoseaua pe care au trecut spre Dacia armatele împăratului Traian. Este primul act de naștere al poporului romin, iar dalta omului antic, scrijelind literele din Tabula Trajana, consemnează mai mult decît un eveniment istoric clipa crucială a nașterii unui popor.

Pe aici, pe această vale, nu departe de Turnu-Severin unde se mai văd picioarele podului construit de Apolodor din Damasc, se va ridica giganticul baraj de beton, lung de 1,2 km, care va opri apele marelui Fluviu al Europei. Aici se va ridica un mare sistem hidroenergetic — cel mai mare în Europa după hidrocentralele de pe Volga — construit de R.P. Romînia în colaborare cu R.F.S. Jugoslavă. El va îmbogăți cele două popoare cu un flux de energie electrică de 10,7 miliarde kWh anual. Navigația pe Dunăre se va îmbunătăți substanțial. Nave de peste 5 000 de tone vor urca pînă la Belgrad, iar cîmpia pe un mal și pe celălalt, se va transforma într-o grădina de cereale și țori.

„Foloasele acestui mare proiect — scrie ziarul austriac „Arbeiter Zeitung” — justifică cheltuielile considerabile pe care le implică pentru cele două țări constructoare”. Dar justifică încă mai mult. O spune același ziar, desfășurînd geografia viitoarelor transformări de pe Dunăre, al căror punct de plecare sînt hidrocentralele Porții de Fier: „Specialiștii tuturor țărilor sînt unanim de părere că o dezvoltare integrală a treptelor energetice de pe Dunăre ar aduce nu numai avantaje în domeniul energetic, ci și o mai bună stăpînire a navigației. Hidrocentralele de la Porțile de Fier sînt o contribuție importantă, dacă nu cea mai importantă, pentru folosirea forțelor hidroenergetice ale Dunării”.

Construcția a început. Prin ea, construcția românească intră în cadrul marilor construcții europene.

Ilie PURCARU

sînt

Sînt furtună.
Mi-e trupul compact
și puternic.

Din cînd în cînd,
dramatic pulsînd,
singele meu de lumină
curge
prin fulgere,
în pămînt.

baladă

Pe-un cal orbit de zăpadă
goneam fără șea
prin cîmpie, prin noapte.
Spre calul meu negru și orb,
alți cai străvezii năvăleau,
cu coamele reci,
cu dinții lungi și reci,
cu cozi violente și reci.
Galopau peste noi
și calul meu negru cădea
cu mine-n zăpadă,
îmi intrau în urechi și în nări
noaptea și cîmpul.
Dar viscolul iar ne mina
înainte și-n sus; — și așa,
pe-un negru cal zburător
goneam fără șea, murînd,
învîind de o mie de ori —
și strigam către calul meu negru
care prin vînt mă purta:
„Ah, nu ne uita,
adu-ți aminte de noi,
de copilăria noastră,
de cînd am fost mișii...”
Și iar se căsa înainte-ne
un bot fioros
cu dinții de fuțuri
și limba filifitooare
și caii furtunii, din nou,
galopau peste noi.
Strigam: „Nu uita
vara cu ierburi!
Să nu o lăsăm fără noi!”
Dar calul meu negru și orb
zbură și cădea în zăpadă,
umplîndu-mi de noapte ființa,
singele meu prefăcîndu-l
în cioburi...

Iar eu stam lipită de el,
eram amîndoi o statuie ecvestră
căzută-n zăpadă.

Și calul meu încărungi.

Și se făcu zi.

apa și frunza

Pe cine să întreb dacă există?
Lacul a refuzat să-mi răspundă,
răscolit de vîsle, parcurs de turiști
sau de vreo altă întrebare, mai profundă.

Pădurile m-au privit, la fel de străine.
A trebuit să caut în memorie
înfățișarea ta dulce și provizorie,
— și nici acolo n-am dat de tine.

Lacului, pădurii, le-am spus:
„Vedeți? L-am uitat”.

Tăceau, cu dispreț repetat,
apa, de jos
frunza, de sus.

zadarnică

Nu. Nu ți-au trebuit nici gesturile mele
ca niște funde în jurul clanțelor de la uși,
nici privirile mele brodate-n perdele,
nici întreg universul meu jucăuș.

Dar nu ți-a trebuit nici armonia înaltă
a cite unui cuvînt — nici dorul absolut
care sculpta cu palida lui dalță
piatra clipelor, în formă de sîrut.

Zadarnică ți-am fost ca o aniversare
a trei anotimpuri, sau numai a două,
sau ca și cînd ar ploua în pahare,
sau ca și cînd peste cărți ar începe să plouă.

răscurce

O tristă lună umblă iar
prin sufletu-mi celibatar.

În palid vînt, de nume gol,
neauzit îmi dă oc, o,

momindu-mă, ca-n alte dăți,
cu-arome de singurătăți.

Și, chiar dacă închid fereastra,
— m-am molipsit de data asta.

după viscol

Cu fine crengi, înscriși pe cer,
copacii iernii par miriapozii
aliniați. Amurgul roz
îmi pastelează umbletul stingher.

Mi-e pasul ușor convalescent,
abia recunoscînd acest făgaș
golit de vechiul viscol pătîmas
și vindecat de sentiment.

Mă-nfășur strîns în haine, ca și cînd
mi-ar circula prin trup nervuri de vînt.
Pe urmă, nu mai simt nimic
— și mi se face dor de vechiul frig.

portret

Ah, mă înspăimînt: ești prea frumos!
Părul tău pe care cade seara,
strălucește fastuos și tragic
ca ecoul singelui pe scuturi.
Ochii tăi continuați în aer
curentează lucrurile casei,
se deschid sertarele, covorul
curge ca un râu, pe scări în jos.
Dinții tăi stelați, fulgerători,
parcă-mi mușcă inima adîncă.
Ah, mă înspăimînt: ești prea frumos!

Dar îți mulțumesc pentru această
frunte-ngustă, fără de idei,
ce mă lasă să privesc în tîhnă
dulcea-ți buză, dinții tăi vicleni.

motto

Aștept ziua cînd
cei 4 cavaleri ai apocalipsului
și cele 3 parce
își vor împărți între ei
cele 7 păcate capitale —
plecînd definitiv
din preajma umanității.

datoria

Am trecut, cîntînd, printr-o pădure,
în timp ce se săvîrșea un omor.
Cîntecul meu a-ncecat să treacă mai de-
parle,

bucuros de el însuși,
exercitîndu-și dreptul
de-a colora copacii în albastru.
Dar aburul crimei pluti către el
și-l îngreună aripa.
Cîntecul meu se întoarce din drum,
părăsi virfurile copacilor,
se ciocni de omor,
se umplu de sînge și de durere.
Apoi, o dată cu moartea, se înălță în
văzduh,
plin de răspunderi și de datorii.

versuri
de

NINA CASSIAN

cîrjele

Mă sprijin
în cele două contradicții principale
ca-n două cîrje;
cîteodată
una-mi rămîne mai scurtă.
Atunci, toată ființa mea
tînjește după echilibru;
ochii mei se dilată patetic,
membrele mele sectionează aerul
haotic, asemenea plantelor pe timp de
furtună

iar alteori, îmi pare că le-azvîrl
departe de mine,
— cîrjele — da, alteori,
și-atuncea iau ființa perfecțiunii,
și-atuncea știu cum e cînd mori.

mișcare

Întregi ne iubim la lumina ideilor vaste,
bucuroși de-armonia superbelor noastre
contraste.
Ciocnindu-ne, frunțile noastre-s active și
freze
negînd negația, și-naintînd spre sinteze;
cu voci simultane strigăm, triumfînd îm-
preună:
virful cunoașterii ne iscă o rană comună.

UN SENTIMENT

VIRGIL DUDA

Desen de OANĂ MIHAI

Eram mai obosit ca de obicei, dar fiindcă îmi spusese că la cinci trebuie să plecăm, altfel mergeam degeaba oboseala se amesteca în mod neplăcut cu îngrijorarea și cred că era foarte tirziu când am adormit.

M-am trezit ușor și liniștit: eram sigur că n-am intrat în îngrijorarea pierșe. Am aprins lumina, trei fără un sfert, nu trecuseră nici două ore de când mă culcasem. La cinci fără zece trebuia să ne întâlnim în fața garajului și mai puteam dormi o oră și jumătate, până suna deșteptătorul. În prima clipă m-am hotărât să încerc, altfel era de rău, și am slăbit lumina. Dar cum am atins obrazul de pernă, am sluit imediat că nu voi reuși să adorm. Acum, pericolul de a nu auzi sormeria era mai mare. Știam că nu voi mai adormi, dar ciuda și gândul că mă aștepta o zi grea, mă făceau să încerc totuși.

Mă mustam că n-am stabilit să trecă mașina pe la mine. Aș fi dormit liniștit. Sau să-i fi dat așezară dosarul cu schițele și comanda, ar fi plecat singur și gata. Nici nu înțeleg ce nevoie are de mine.

Să nu intrăm, mă avertizase Nicu. Ne întâlnim la fără zece în fața garajului, pe inginerul șef de la montaj nu-l mai găsim după ora opt la birou. Ce fără noima mi se pare acum explicația asta: cu ce intrăm dacă trecea mașina să mă ia? Am vrut să-i spun și așezară. Dar eram obosit și mă enerva gândul că el, în loc să fie imediat de acord, va începe o lungă discuție. Știa el bine ce spune, lasă comanda pe o parte, asta-i curată pierdere de timp...

Mă bine mă certam atunci câteva minute, decît să mă chinuîm acum două ore. După o săptămână altă de grea, încă o noapte în care să nu dorm nici două ore. Numai din cauza prostiei lui. Tot prostia îl determinase să insiste să merg și eu. N-avea nici un rost. Mă bine mă certam așezară și terminam toată povestea, doar știam că poate merge și fără mine. Imi pierd și noaptea, mai pierd și ziua, când am altele de făcut. La turbina trei nu se mai termină reparația, îmi spusese și Dumitrescu că vine să lămurim istoria cu rezervoarele de combustibil, cine era de vină, noi sau el. Iar la București merg pur și simplu degeaba.

În halul asta de oboseală, abea aș putea să fac niște lucruri absolut necesare. Cînd mă gîndesc însă că pierd ziua fără rost... Măcar dacă-i dădeam schițele și comanda. Vedeam că intrăm, pleca și se ducea dracului cu inginerul lui șef de montaj, cu tot. M-am uulat iar la ceas, trei și cinci.

Cred că am adormit totuși, deși nu-mi amintesc. Probabil doar câteva minute. La patru și jumătate eram în fața garajului.

— E defect radiatorul, îmi spusese șoferul și zimbă larg.

Am dat din cap. Sigur că-i defeci, m-aș fi mirat să funcționeze.

Nicu a apărut la cinci fără cinci, grăbit, vioi, bine dispus. Mi-a întins mina și s-a îndreptat spre șofer.

— Să trăiești, nea Nistor, toate bune, nu?

— E defect radiatorul, rise și la el șoferul.

— Ha ha ha, rise Nicu, bălindur! pe umăr. Las că nu murim. Ești gata? mi se adresa. Atunci, sus! făcu el un semn energetic.

Am aplecat scaunul și am trecut în spate. Am îmbrăcat mînușile și mi-am tras căciula pe urechi. Prost e și Nicu asta. E defect radiatorul și el ride, ha, ha, ha. Are o vicioșie de asta absurdă: vine tirziu și mă întreabă pe mine dacă sint gata! Și parcă văd că o să bogodănească tot drumul. A-necote, glume stupide, istoriile alea plicticoase cu excursiile lui în strălinate.

— E cinci, plecăm.

Se urcă în față și trîntește portiera cu ațita zgomot că-mi vine să-i dau cu dosarul de schițe în cap.

La început, discută cu șoferul. De n-are lăsa în pace! M-am tras în colțul banchetei și am închis ochii. Era foarte frig, abia am pornit și mi-au înghețat picioarele. Dracu m-a pus să-mi schimb bocancii. Te îmbraci la mare fix, trebuie să ne impunem în fața celor de la București, mă instruisese Nicu. Mă sringe și cravata. Am deschis ochii și am privit cu ură obrazul lui Nicu, rotund și bine bărbierit.

— Să-l aud ce zice: era un fel de răzbumare să-l ascult spunînd prostii, eram sigur că nu poate spune altceva.

Bineînțeles, discuta despre vreme. „E mai frig ca ieri”, susținea el. Iar șoferul spunea că nu. „Uite, sint mai multe stele”, exclamă Nicu. „Eee, făcu șoferul. Alta-i bubă: e polei, trebuie să conduci atent, altfel, la o frînă mai... ne pomenim în san!” Nicu își aminti că tot pe un polei de asta, a asistat la un accident, adică propriu-zis n-a asistat, dar a ajuns acolo la maximum (maximum!) trei minute, cu o mașină care venea dinspre și cu alta care mergea spre, un Ford decapotabil, desigur șoferul crezuse, totuși era un om în vîrstă etc.

Șoferul dădea într-una din cap și îl intreruse pe Nicu doar de vreo două ori, dornic de generalizări. Totul e să nu treci de patruzeci, totul e să fii atent la depășiri și totul e să fii atent la frînă.

— Al dracului ești, nea Nistor. Tu ce zici, mă? mi se adresa Nicu.

— N-am fost atent.

— N-ai fost atent. Păi ce faci tu acolo, dormi? Crezi că te-am luat cu noi să dormi? glumi el. La să nu-l lăsăm, nea Nistor, să doarmă.

Șoferul rise, întorcîndu-se o clipă spre mine.

— Unde mergem înții? am întrebat.

Eram foarte serios, nu-mi ardea de glume, în felul acesta îmi manifestam antipatia față de Nicu. Mă lăsasem firit la București, cînd eu aveam altele de lucru, probleme importante și care nu sufereau aminare, îmi scrisesem și noaptea, picioarele îmi înghețaseră de tot, asta îmi lipsea: să glumesc cu Nicu.

— Să vă spun una bună, zise Nicu, adresîndu-mi-se în mod special.

Voia probabil să mă distreze, văzîndu-mă supărat. Să-mi risipească gîndurile negre? Las că-i arat eu!

— Un căpitan avea o ordonanță, Ion îl chema. Era un lăcău zdravăn și foarte mualit. Căpitanul îl plăcea de el, fiindcă...

— Și într-o zi nevasta căpitanului, am spus eu.

— Îți știe, îl știe, strigă șoferul, într-un fel care dovedea limpede că îl știe și el, că îl auzise de zece de ori.

— Atunci să vă spun altul. Pe asta pariez că nu-l știți. Și e și scurt: ce deosebire este între...

— Toale astea cu deosebiri și asemănări sint vechi, I-am intrerupt. Le știu.

— Pe asta n-ai de unde să-l știi. I-am auzit chiar ieri.

— Îți știu.

— Stai puțin. Ce deosebire este... adică nu: ce asemănare este (săracul!) de fapt, prin ce seamănă un cal...

— Eu zic să mergem înții la V., I-am intrerupt din nou, fără crutare.

— Sigur, mergem la V. pe inginerul șef de la montaj nu-l găsim decît pînă la opt. Dealtfel, acolo-i ușor. Discuții tari vor fi la A. Numai să-l găsim pe Turdeanu de la livrări complexe. Îți știu pe Turdeanu? Îți amintești că aveam noi un coleg de facultate, Mogos? Unul mic, blond.

— Îți amintesc.

— Turdeanu seamănă cu el. Și mai seamănă cu unul cu care am fost eu la Praga, anul trecut, numai că ăla era un băiat de viață. Am intrat cu el într-un magazin, îmi rămaseră doar șaptezeci de coroane, s.a.m.d. La Varșovia, o zi întreagă n-am ieșit din hotel. A plouat.

Cînd am intrat în București, se lăminase bine. Picioarele mi se măl dezmoștise și m-am înviorat. Priveam prin geamul din spate ambele părți ale șoselei, Aeroportul, podul, restaurantul de lingă Băneasa, toate îmi erau foarte cunoscute, îmi trezeau amintiri și mă emoționau.

Nicu începu cu nea Nistor o discuție despre interzicerea claxonatului și problemele adiacente.

Mă gîndeam că prea mă lăsasem copleșit de treburi și grijii în ultima vreme, e bine să ai puțin timp să te gîndești, să te bucuri de amintiri.

— Citi ai sint, Nicule, de cînd am terminat facultatea? Te-ai dus aminte ce bine era în camera ăia din Cotroceni? N-aveam grijii, nimic. Invătam, un film, mai beam cite ceva la bomba din colț. Chiar, demul n-am băut. Acum, cu alia răspundere, nici nu visam eu la asta. Mi se pare că în drum spre V. trecem prin Cotroceni. Să ne oprim o clipă să vedem casa.

— La întoarcere, acum n-avem timp. Ai luat schițele și comanda?

— Imi luă din mină mapa cu schițele și desfăcu planul.

— Proiectul ăsta e depășit.

— Știu să-l lu și serios, spunea figura lui gravă și concentrată.

— Sigur, l-am luat pentru orientare, comanda cuprinde toate caracteristicile. Cum e serviciul de proiectări de la V.? Ai mai lucrat cu ei?

— Bun, bunior.

Nicu cerceta cu atenție comanda o compara cu schițele din mapă.

— Nu cred să le fie de folos proiectul ăsta vechi, spuse el, după o chibzuită nejustificată de malură.

Am ajuns la noaptea uzinei V. la șapte douăzeci. Credeam că vom merge îndată la inginerul șef de montaj, dar Nicu, după ce îl avertiză pe șofer că vom intriza două ore, ceea ce mă neliniști, se îndreptă spre birourile administrației.

Mergeam la un pas în urma lui și priveam în jur cu mare interes. E neapărat necesar să mai ieși, să umbli, să vezi cum lucrează și alții, cum trăiesc alții, imi ziceam. Eu nu știu decît un singur lucru, mereu unul și același.

La V. de-a lungul unei hale vechi, alinau niște firme spînzurate ca la tabele de măruntisuri: echipa lui Ștefan Marin și-a luat angajamentul, brigada a 3-a cazane... La noi nu s-a gîndit nimin la o popularizare de asta. Imi închipui că Ștefan Marin trebuie să-și fi înțeles angajamentul: să treci în fiecare zi pe lingă o firmă care anunță oamenilor ce angajament (l-a) luat, să nu polu uita o clipă angajamentul ăla, e o idee.

Noi le-am trecut numai în procesul verbal la sediția de lansare a planului: o să propun confecționarea unor firme, dar solide, mari, speciale pentru cei care le cam uită. Mi-a scăpat din vedere, obișnuiesc el să spună. Să te luăm această explicație, să-și bată capul spre a găsi altele.

— Intrăm la sectorul comenz.

— Uite și combinatul! exclamă cîneva.

Nicu sringe mina tuturor, iar pe una din dactilografe o întreabă dacă soră-sa mai e bolnavă. Îl vorbește cu dumneavoastră, deci nu e o cunoștință prea veche.

Rămîn în mijlocul camerei și fiindcă văd unul care ar vrea să mă întrebe pe cine caut, mă apropii de Nicu, să se vadă că sintem împreună.

— Da, imediat, spuse el, de parcă i-aș fi cerut să se grăbească. Cu privirea, dar o privire foarte expresivă, mă imploră: numai o clipă!

Dactilografa roșește de plăcere: Nicu deși are treburi alte de importante iar un fel de jandarm (eu) tot trage de el, rămîne totuși lingă masa el, ascultînd o cu atenție.

Îl privesc cu simpatie pe Nicu fiindcă știe, în felul lui prostesc, să lăză plăcere unui om.

— Iartă-mă, imi șoptește el, apoi deschide o ușă și imi face semn să intru primul.

Deși cunosc politeza pe care o practică Nicu cum cunosc turbina trei ca se strică într-una, mărturisesc că mă bucură gestul lui.

E plăcut, cînd vîi într-un loc strălîn, să îți se dea importanță, te simți mai sigur.

În cameră sint doi bărbați în vîrstă. Parcă glîndî la ce mă gîndesc Nicu mă recomandă — încă din usă să audă și cei din camera alăturată — cu un accent de respect care, din nou, mă bucură.

— Tovarășul inginer C., șeful centralei noastre electrice.

Nicu e un adevărat artist: ce apăsat a spus „șeful”!

Cel doi bărbați se ridică în picioare și imi sringe mina, rămînînd însă la fel de grați.

— Șeful și adjunctul sectorului comenzi, mi-i recomandă Nicu.

Zimbesc amîndoi, fiindcă și ei sint șefi, iar acum eu știu asta.

— Tovarășul inginer C., continuă Nicu, se interesează personal de lucrarea pe care ne-o executăm!

Cu „personal” ăsta, parcă a exagerat! (Abia acum înțeleg de ce m-a firit după el). Sint nevnia să-l lu modest. Scol din servitiu mapa cu schițele și o întînd adjunctului.

— E un proiect vechi, poate vă ajuta totuși la ceva. La noi s-a lucrat cu un singur lambur.

Adjunctul ia mapa și o prezintă șefului.

— Noi proiectăm cu doi lamburi, spune șeful și adjunctul îl aprobă cu capul, în timp ce strînge mapa și o leagă.

— În ce fază e prima noastră comandă? se interesează Nicu.

— S-ar putea să mă întîrzie. Avem lucrări urgente pentru export.

— Și noi? tresare Nicu.

— Vorbiți cu tovarășul inginer șef.

TINERI SCRITORI

pescuitul broaștelor

DUMITRU MUREȘAN

La început o groapă, un lemn de-a curmezișul și-n mijloc felinarul. În jurul lămpii mici, tințarii roiau, iar broaștele buimace plonjau să-i prindă și cădeau în gura gropii de-numeric, pescarilor tribut să dea nu roților de camioane, ce tipăreau pe drumuri lungi, la plane, formele lor stranii.

nebuloasa crabului

Un crab pe țarm, mișcîndu-se multiplu, cutreierînd, însingurat, nisipul...

Ciudata Nebuloasă-a Crabului! S-a-mprăștiat din spațiu-i de-nceput dar cine i-a ramificat expansiunea într-atît că s-a pierdut pe sine și în dispersie enormă se menține? De-ar fi doar ea. Dar lumi necunoscute încă-așteaptă prin ele să cunoaștem altceva! Stelele, întunecate, stelele ne chinuie. De ce vrem să aflăm neapărat de unde vin, ce cosmice alături le mențin? Necunoscute-au apărut în grupuri din mult prea multe, dense protostele. O cosmică explozie a fost sau dureroasă rupere-ntr-ele? Cunoașterea nu poate fi negată, numai în vis sintem îndepărtaji de noi, ca stelele și-acele galaxii ce se resping cu brațele spirale...

O, ce ciudată-i Nebuloasa Crabului!

Știu uneori, iubito, despre tine atît cît astronomii despre stele și-acele galaxii ce se resping cu brațele-ntr-ele...

marior zadarnic, luna apune - Nu-i prea devreme, lună, răspunde?!

Oooooooooooooooooooooo! La strigătul mării, fără cuvinte, petunie neagră, doar plaja se rupe colinelor goale să-i iasă-nainte.

Oooooooooooooooooooooo! Te vreau aici, lingă mare! Cu cerul pe umeri în zori să-mi aduci copilul în... ca pe un soarel...

delimitări

Al vostru e soarele urcător și cerul - ale mele sint nopțile; ale voastre sint pinzele lotilor ce-și usucă parfumul din zori. Ai voștri sint peștii ce-au ros lacomi sfoara năvodului, peștii încalciți pe care i-ați scos din ape proaspăt-verzui. Solzii rămași pe catran

să fie ai ochilor mei cu-amarele ierbi din năvoade. Insula mie-mi rămîie cu urmele a două milenii, iar vouă stuful în stașuri clădit pe-al ei prag de pămînt. Ale nimănui sint valurile ritmic lovindu-se-n lotci, numai muzica lor e-a memoriei în care va crește enorm. Ale tuturorora aceste idei ce-și măresc strălucirea; doar ele ne pot lămurii de ce în istorie-s unici anii pe care-i parcurgem?

histrîia

Mării Negre-apropiată printr-un lac uman al lunii.. Pe coloanele ei frînte de cînd n-o mai zăbovit alba pasăre-a furtunii, între ape a murit.

noaptea

Deșertul de negură-al mării stăruie noaptea spre mal - sufletul lunii trece vizibil pe cadranul unui timp sideral.

oracol

Oooooooooooooooooooooo! Uruie marea în noapte și cheamă; nu-i prea devreme, nu-i prea devreme iubita mea, spune-mi, să fie mamă?

Oooooooooooooooooooooo! Simt răcoarea zorilor umezi filtrați de ape mai pur ca oriunde;

ana

Ciutele fug cu cerul proptit ca o frunză-ntr-e umeri, Ană, tu, Ană cu plete pe umeri, Poate vei veni cu mîncare la mine, Pe ploaie cu fulger sau cum e mai bine Și n-am să-ți mai strig: „Nu veni!” Cerul, ca pe-o frunză-ntr-e umeri ni-l vom proptii.

DUMITRU M. ION

vîntul turbure

Cînd ne-așteptăm, ne-apropiem Ca două sfere mov - jipăoare. Nu știu, depărtarea apoasă Ne susține ca pe două-ngeunuchiate uciocare

Sau vîntul turbure ne dă Formă de amforă care știe s-aștepte Minutele cu pliscul de barză Venind să ciocăne la cuibul orelor Să ne-apropie înfîlnirea?!. Depărtarea strigă în noi Ca-ntr-o casă fără ferestre După colturile căreia Nu știu cînd ne pîndim unul pe altul Ca-ntr-un război frumos-copilăresc Unde putem fi prizonieri.

— Vorbim și cu el, dar mai important e să vorbim aici, ride Nicu și face cu ochiul.
— Ridem toți.
— Atunci, am plecat, spune Nicu, cu aerul că totul e aranjat.
— În camera dactilografelor, Nicu își ia rămas bun, iar eu zîmbesc făcându-l să se simtă că sînt scutit pe măsură ce el se strînge în mîni.
— Secretara inginerului șef e o tinăra foarte grasă.
— Tovarășul inginer șef e aici? întreabă Nicu furios.
— El privește nedumerit, nu știu ce l-a înfuriat între timp, Totuși fiindcă intrasem zîmbind, mă încurc și redevin serios.
— Da, vă așteaptă, spune fata spezială.
— Anunță-i că am venit, poruncește Nicu.
— Fata dispăre.
— Dezbracă-te, îmi ordonă Nicu.
— Îmi scot paltonul, iar el îmi aranjează nodul de la cravată și-mi trece mîna prin păr.
— Ești cam netuns, observă.
— Nu mă plietisi.
— Ingerul șef, înalt și slab, ne strînge mîinile și imediat apasă butonul soneriei.
— Să vină la mine Măgureanu, spune el secretarei și ne invită să luăm loc.
— Continuă să răsfoiască un dosar, parcă ar fi singur în cameră. Co-1 mîna asta arată geamul a început să ningă, niște fulgi mari care pier înaintea de a atînga pămîntul, E cam vechi și frîșă această uzină V., cu halele ei cenușii și dezordonate.
— Mă gîndesc cu mindrie la instalațiile noastre strălucitoare, simetric aranjate, la rondurile de flori, la artiziana din fața centralei și mi se pare deplăsată ailitudinea concentrată a inginerului șef. La noi, chiar atelierelor de întreținere sînt mai impunătoare.
— Tovarășul Măgureanu, șeful centralei noastre electrice, face Nicu prezentările. De data asta, din motive misterioase, a subliniat cuvîntul „electrice“.
— Ingerul șef a lăsat deoparte dosarul, cu aerul că ne invită să spunem ce dorim, dar pe scurt.
— Tovarășilor, lucrările pe care le execută echipele dumneavoastră de montaj, merg foarte încet.
— Foarte încet? S-a executat tot ce era planificat, îmi zice și îl urmăresc atent pe Nicu, te pomenesti că o ia razna.
— Vremea se schimbă și înții decembrie se apropie, continuă Nicu.
— Oare de asta mi-a arătat cum ningea? Prea ar fi de tot. Nu, cred că n-a mers chiar așa departe.
— N-aveți nici o grijă, intervine Măgureanu zîmbind. Am executat noi lucrări mult mai dificile. De exemplu, Craiova.
— E vorba de extinderea unor centrale electrice, subliniază Nicu. Tovarășul inginer C., și arată spre mine, a ținut să fie de față la discutarea unor probleme de specialitate.
— Iar a subliniat „electrice“. Acum e limpede: problema de specialitate, deci la care ei nu se pricepe.
— Ingerul șef așteaptă să-l vorbesc, dar eu zîmbesc și sînt gata să spun că n-am de făcut nici o observație.
— Conducetele de racord sînt fie verificate înainte de montare, spune Nicu.
— Ar fi într-adevăr mai bine, îl susțin, fiindcă are dreptate.
— În nici un caz, spune inginerul șef. Conduce la înfrîziri.
— Evită înfrîziri mai mari, spune Nicu arșagos.
— Avem încredere în conducetele noastre. Dacă nu rezistă, le tai pe toate și le înlocuiesc. În trei zile și trei nopți n-am ce face cu ele.
— Lăudăros mai e!
— Parcă pentru a-mi arăta că nu-i pasă de părerea mea, continuă:
— Zic mult țire zile.
— Ia uite-l! Poate o faci în două ore, mă simt eu jignit. Apelez la mijloacele lui Nicu:
— Aici e vorba de o centrală (Era cît pe-aci să spun — „electrică“). Dumneavoastră, de exemplu, ați notat pe proiect, „maximum 40 atmosfere“. Ori noi, mergem uneori la cazanele existente cu 43—45. Credeți că o să reduc sarcina pe întreaga centrală pentru acest cazan nou? (Dacă sînt specialist îmi pot îngădui să fiu și ironic).
— Nicu ride fericit și-mi face semn că sînt pe drumul cel bun. Ingerul șef se supără, începe să explice că proiectantul e cel care a greșit, că răspunde cu capul, că lucrarea de la noi e un fleac...
— Dacă proiectantul a greșit, nu vîd de ce răspundeți cu capul?
— Nicu îmi atrage atenția că am mers prea departe; de logică ne arde nouă?
— În anticameră, o femeie o roagă pe secretară s-o anunțe inginerului șef.
— E ocupat, spune secretara și-și aprinde o țigară.
— Țigara e caraghios de subțire pentru o fată alit de grasă. Înțeleg acum de ce Nicu a intrat furios și i s-a adresat poruncilor.
— La plecare, trecem prin imensa hală de montaj. Mă opresc în fața cazanului nostru și privesc cu emoție făcarea strălucitoare a acțiunei din mîinile sudorilor. E frumos totuși la V., poate fiindcă e cu totul altă atmosferă. La noi, numai tablouri de comandă, butoane, lumini multicolore. Aici e mai evident că oamenii muncesc și simți mai exact că un lucru iese din mîinile tale. Oare de asta e atât de lăudăros inginerul șef?
— Am vrut să-i arăt că sîntem exigenți, îmi spune Nicu, luîndu-mă de braț.
— Parcă mi-a trecut oboseala și-mi pare bine că am venit la București. Vizita asta mă dezmoștește, îmi limpezeste mîntea. Îmi amintesc de Dumitrescu și de rezervoarele de combustibil; cred că din vina noastră s-a defectat linia. Dacă eram acolo mă certam cu el pină răgușeam. Voi, voi, voi, aș fi tipat, așa, fără nici un

rost. M-am obișnuit să mă cert chiar și cînd nu am dreptate.
— Mi-a plăcut Măgureanu, spun. Nea Nistor fluieră „Dunărea albastră“ și mi se face somn. Cînd mîna frînează la poarta uzinei A., îmi amintesc de studenție, de casa din Cotroceni.
— Lasă, altă dată spune Nicu.
— Îl preocupă întîlnirea cu Turdeanu.
— Șeful e aici, răspunde omul de la poarta nr. 4, și intrăm la „livrări complexe“.
— Turdeanu, o figură energică și sigură, e instalat la un birou cu patru telefoane. Ține receptorul între umăr și gît și în același timp consultă un album de mostre, făcînd însemnări cu stiloul.
— Cînd intrăm, ne privește o clipă și dă din cap: ne salută? Știa c-o să venim? Aprobă pe cel care vorbește la telefon?
— În cameră e foarte cald. Îmi scot căciula și desfac paltonul.
— E clar, spune șeful livrărilor și închide telefonul. Pentru aparatura de control, știu, îl oprește pe Nicu care pregătea o explicație.
— Sună telefonul.
— Eu. Nu, încă nu. Am cerut Brașovul acum o oră, însă... Numai o clipă, se scuză el celui cu care vorbește, căci între timp a sunat alt telefon. Cine e? Ți-a ești la acest nou telefon. Greșeați, tovarășe.
— la din nou primul telefon.
— Credeam că e Brașovul. Știu, cunosc problema. Ne lipsesc ceva piese, dar avem promisiuni. Intr-o lună v-aș putea da primul tablou. N-aveți ce face cu unul singur? Bine, vă dau două. Noroc bun.
— Închide telefonul, apoi formează un interior.
— Georgică, adu-mi combinatul T. Ne-ai trimis cea mai confuză comandă pe care am văzut-o vreodată, i se adresează lui Nicu.
— Îmi pare rău, dar vrei să ne băgați pe gît niște utlaj...
— Alo, Brașovul? Uite ce e, măi frate. Exact. Am nevoie de două tablouri.
— Continuă să vorbească și în același timp îi arată lui Nicu, cu virtul stiloului, un punct din comandă.
— Pentru o bobină? se supără Nicu, fără să țină seama că omul vorbește foarte aprins la telefon. Dar l-a auzit:
— Nu intră în profilul nostru, răspunde Turdeanu categoric, apoi țipă la telefon: Nu mă învîa pe mine.
— Lua-le-ar dracu de telefoane, spune Turdeanu zîmbind. Să stăm de vorbă.
— Nicu trecu lîngă el, împinse telefonul și se sprijini în coate. Turdeanu răsfoi mal înții comanda noastră și văzu cu această ocazie că erau nu mai puțin de cincisprezece pagini dactilografiate. Știam că aparatura automată era destul de simplă și proiectantul prevăzuse doar în cîteva locuri cîte două variante. Așadar, formulind explicații cît mai ample, care aveau doar scopul de a arăta cît e de primitiv și exigent, Nicu reușise în cele din urmă „cea mai confuză comandă“. Era o expresie lipsită de menajamente și-mi părea bine că diplomația lui Nicu înregistrase un eșec total. Mai ales că era evident că acest om care vorbea la patru telefoane deodată și avea pe birou maldăre de hîrtii, văzuse multe comenzi în viața lui.
— Din această pricină, la A., n-am mai fost nici „șeful“ și nici „electric“ ci un însoțitor inutil și fără nume. Nu m-ar fi mirat ca Nicu să-mi dea să-i țin paltonul sau să mă trimită după țigări.
— Turdeanu cîl comanda punct cu punct, tîind paragrafe înfregi, modificînd, subliniînd, fără ca Nicu să poată face măcar o singură observație îndreptățită. Operația a durat imens, aproape trei ore, timp în care, Nicu și-a scos pe rînd bascul, fularul, paltonul și în sfîrșit haina. Aceste renunțări vestimentare corespundeau lungilor convorbiri pe care Turdeanu le purta la cele patru aparate.
— Fiecare din convorbiri era un prilej pentru Turdeanu, de altfel om foarte priceput și energic, de a se lăuda, într-un fel care mă speria. Ingerul șef de la montaj era un copil!
— Chemat de vreo uzină din Craiova, primind o dispoziție de la crust, aprinzîndu-și o țigară, dar mai ales comentînd cu autorul ei „cea mai confuză comandă“ — el spunea într-una că știe, cunoaște problema, că a resoluționa situația în amănunt, că e absolut sigur de felul în care se vor desfășura lucrurile în viitor.
— În prima parte a vizitei, îl ascultam cu spaime. Apoi, m-am retras într-un colț al camerei și am aștit, legănat de cîntecul monoton al acestor laude teribile. Cînd m-am trezit, Turdeanu țipa — probabil la șeful expediției — că a trimis la Cimpina niște utlaj ambalate cu picioarele, zice ăia c-au ajuns acolo varză. L-am văzut închizînd dosarul nostru și m-am ridicat imediat, bucuros că plecăm acasă.
— Îi știu pe aștia de la Cimpina, (bineînțeleas), mi-a spus Turdeanu cu dispreț familiar, cînd m-am apropiat de birou, depozitîndă aiurea și-apoi se plîng. Cunoasc o oamenii ăștia, care una spun și alta... Am fost o singură dată acolo și m-am lămurit.
— La noi nu există, i-am spus categoric. La noi, totul e ceas. Veniți, măcar o dată, să vedeți întreținere, să vedeți indicii...
— M-am molipsit, am început și eu cu laudele. A fost greu să mă mai opresc:
— Vin nereu străini, toți rămin uimiți. Le place.
— Constăt că e plăcut să le lauzi, le înviează. Cînd ești obosit, abia te mai ții pe picioare, încep să te lauzi și-ți trece. Mai bine decît să țipi sau să te cerți.
— Leșim. Mai tare mă înviează aerul proaspăt. Obositoră călătorie! Dar, se cheamă că am rezolvat totul.
— Radiatorul funcționează, ride nea Nistor.
— Se lasă ger, uite ce multe stele sînt, răspund.
— Nicu trece pe bancheta din spate. Pornim. Mă întorc spre el și, fiindcă-l văd abătut, întreb:
— P-asta o știi: ce deosebire e între...?

LIMPEDE CA BUNA ZIUA

IULIAN NEACȘU

Era duminică atunci.

Sub vișin lumina se cernea subțire, albă și caldă, cerul pînzat de nori galbeni părea aproape și fierbinte ca o pâlărie prea mică, florile se innuiaseră, telefonul se colorau alffel. Era duminică, liniște, bătrînul și băiatul juca table. Și era rîndul meu să arunc. Dînsul avea două de scos, eu patru și te cred că îmi doram o dublă peste unul. Băiatul își lăsase mîinile la soare pe marginea băncii, într-o parte și alta, bătrînul avea fața ciupită de lumină și fuma. „Am dat șase-șase, mi-a părut bine-bine, am aranjat purlurile și de data asta am dat primul și șase-șase și ce noroc — ce noroc, știi!“
— Ha, făcuse bătrînul murî pușin peste se poate.
— „Dînsul a făcut o poartă, eu iar!“
— Ha.
— „Dînsul a dat șase-patru, poartă-n casă, nu? M-am gîndit că nu e bine să cîștig chiar așa și am început să joc neatent, știi“. Se auzea zîbîntul subțire al firelor de telefon din stradă, din cînd în cînd fluiera un tren, linia ferată trecea la un capăt al străzii și trenurile fluierau de aici încă două minute.

Desen de LUCIAN POPA

— Ha.
— „Dădusem șase-șase, o dată, de două ori și acum! Se spune că nu ești iubit, unii chiar nu sînt, dar mie mi-era mai mare rușinea de atita noroc“.
— Bătrînul se ridică și intră în casă. De-acolo se auzi cum caută prin sticlărie.
— Tu, femeie, strigă, unde-i cana mare?
— În dulap — în dulap, răspunde bătrîna din grădina.
— Nu-i.
— Caută — caută acolo.
— „Nona era la cinema cu o prietenă. Așa aranjase: ea să se ducă la cinema și de ce? Important era să-i spun înainte de venirea ei și trebuia să nu jiu învitat la masă, ca de obicei, nu?“
— Nu-i.
— Caută acolo, acolo omule.
— „Dînsa era în grădinița din margine, știi. Scotea ceapă și salată pentru masă. Pe dînsa o chema Femeie, pe dînsul Omule, așa se strigau de cînd s-au luat, în fața mea nu și-au spus altfel.“
— Nu-i.
— Lîngă cutie.
— Nu-i; am găsit.

Bătrînul ieși cu o cană mare, albă, cu cercuri albastre și se duse la pompa. Băiatul sări să-l ajute și pe urmă se așezară iar, față în față, sub vișin, în mijlocul curții.

— Eu, spuse bătrînul și aruncă zarurile, eu cred că ai mare noroc azi.
— „Dînsul mi-a zis de noroc, eu ce să zic, n-am zis nimic, numai, știi, în gînd mă gîndeam că bine ar fi!“

— Cînd eram mic, urmă bătrînul, dimineața treceam prin fața lui Pache. Dimineața trebuia să trec pe acolo, altfel nu ajungeam la Triaș. Pache era ca mine acum, tu nu-l știi sau ai auzit de el?
— Nu.
— Nu-l știi, da, Pache era bătrîn atunci și avea o burță, uite-așa, mare. Își pierduse memoria. Treceam, îl salutăm și nu-l vedeam. Avea o burță, ce băga în ea... Nici mai țirziu cînd am crescut ca tine nu l-am văzut, a murit săracu repede și n-am apucat să cresc să-l văd. Ce mi-a fost mie mai frică, a fost burta, și vezi, frica nu te îngrășă.

— „Am corbit, eu de una, dînsul mi-a spus de unul cu o burță așa, eu trebuia să-l spun, Nona poate pica pe moment și se ducea dracului tot“.
— Nona pleacă? întrebă băiatul.
— Pleacă, pleacă, miine pleacă, îi răspunde bătrîna care se apropiase pe nesimțite și acum slătea rezemata de vișin.
— Cine-a zis? se miră bătrînul.
— „Se preface, știi: nu orăia să plece Nona. Nu-l vorbă, dînsul nu putea să pună piedici, dar noi nu oriam să-l supărăm. Nona îl răsfața, îi spunea Bunul, era fata lui, crescută de mică îi spunea Bunul și dînsul mamă“.

— Cine-a zis? eu n-am zis.
— Păi.
— Bătrînul se înroși la temple și buzele începură să-i tremure.
— Eu așa zic: fata mea nu pleacă, n-are nevoie cît trăiesc eu. Cînd mor umple buruienile, n-are decît, eu n-o să mă știu nimic și atunci treaba ei.
— „Știi, o crescuse de mică tot de pantalonii lui, parcă era a lui, ce mai. I-o lăsase un prieten concentrat și de atunci a lui a rămas. Dînsa o lubea, dar mai puțin, adică cum trebie, dar dînsul... și ea tot așa. Îi spunea Bunul, ce mai!“

— Păi, spuse băiatul, păi de altfel noi...
— Care noi?
— Noi...
— „Așa de greu mi-a fost să-i spun. Îmi vine să rid acuma, dar să vezi, atunci îmi venea să plîng; nu știu de ce. Sau să arunc ceva de pămînt și s-o iau de capul meu, aiurea, în stradă“.

Bătrînul sări de pe scaun și intră aproape lîngid în casă. Apoi imediat în prag cu haina băiatului în mîna și strigă:
— Alară, afară-afară!

Bătrîna țipă scurt și se repezi spre el. Băiatul îi se umeziră ochii. „Chiar mi-aduc aminte o-am plîns. Cînd a ieșit cu haina, Eu cînd mă supără tare, plîng și de ce simt lacrimile că mi se șterg pe obraz mă supără mai tare. Cînd eram mic, băieții mă băteau puțin cînd începeam să plîng, pe urmă judeau“.

— Alară-mă! strigă bătrînul și-i aruncă haina la picioare. Băiatul se ridică încet și rămase cu pumnii strînși, în picioare, tremurînd.
— „Stăteam așa, față-n față, mie nu-mi era frică, numai mă gîndeam ce să fac dacă dă și cred că-mi dădea o palmă, două, dar a venit Dana, prietena Nonai. Cînd am văzut-o m-am uitat imediat după Nona, dar ea nu venea, plecase direct acolo, pe șanțierul hidrocentralei, fără să-mi spună nimic. Acum, uite, o aștept și acum dumneata te plimbat pe aici ca mine am spus, nu știu dacă o interesează, ce cred că a fost mai important în viața mea“.

— Și bătrînul?
— Era noapte, nu știam cum arată și cu o dorință absurdă i-am cerut un chibrit să-mi aprind țigara. Mi s-a părut atunci că văd ceva înalt, foarte înalt, o construcție de apă și lumină. Chibritul s-a stins și la ultima lui li-cărire n-am putut decît să-mi închipui Argeșul aproape și să-l aud.

moartea ciulinilor

Oh, ciulinii înșețați de spațiu!
Azi s-au oprit îndelung;
erau o linie albă care se modela după soare.

Globul ușor zburător tremura.
Nereșuit să se ridice ar rămas pe pămînt.
Cu fiecare zi nemșcarea îi micșora paralel cu oraul care creștea
cu ațitea drumuri deschise
vuid, vuid, vuid.

nostalgică

Mreață de păianjen verde,
balta țipă, balta pierde.
Broț de salcie-nflorit
răscut din asfințit,
mreață de păianjen ud
în frunzul de agud.
Vintu-ți clatină risipa;
fără-nfoacere-s, cum clipa —
și de dus, de-afita dus,
am ca plopii, fruntea-n sus.

alături

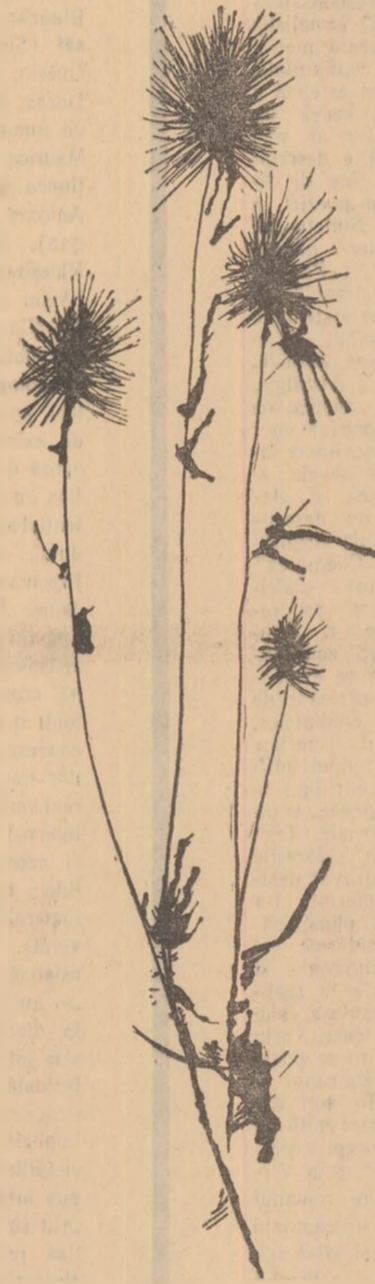
Stîncile cad, fugărite, la jîrm.
Am împărțit noaptea în două emisfere
ca acele unui ceasornic fosforescent;
jumătate intră în neguri,
jumătate cade pe valuri.
Marea
cu zgomot depărtat de mori,
ne-a prelungit
ace de fosfor, tangente pe lună.
În globul ei licuitor
spre care apa se-apeleacă,
ca două ace fosforescente
arătăm miezul nopții.

invocație

Surorii mele

Lasă-ți palmele, așa, să le simt
liniștite ca frunzele
plopilor cu vîntu-n nervuri.
Ia-mă de gît ca atunci
cînd am venit rizînd și plîngînd
ca toate fetele mahalalei noastre.
Tu mi-ai strecurat pe toate rochiile
rupte de cîini
aerul ciudat al bălților noastre,
ai șters atunci de pe ușorul ușii
semnul înălțîmii tale
ca să mă simt alături,
semnul acela rămas ca o flacără
care se-aprînde noaptea pe zidul
cenușiu de umbrele lunii.
Cînd dorm eu, te duci tu să-l acoperi,
cînd dormi tu mă duc eu să-l aprind.

NICOLETA
VOINESCU

TIMBRUL

ALEXANDRU IVASIU

Era o cameră dreptunghiulară, înțesată de mobilă și eu o mulțime de cărți, care stăteau pe polie, aplicate într-o parte, și în alta, incremental ca după o furcă. Putea un mînos înmăbușit de lutul și de încă ceva, bărbătesc, pe care-l au casele de butuci mai întinziți. Femeia venea în casa de puțin timp, și după primele zile începea să lăveze casa. Se înmăbușea mai întâi cu acobitura saltelei, apoi cu culorile stîlase ale covorului, puțin ros spre pat și cu patul casei de orăz de pe el. Apoi cînd a rămas alăgător, a început să facă aceeași cădătoare mînușilor în timp, să cuprînda înecul bărbatului, și a deschis astarele. S-a uitat mai întâi la clevea fotografică veche, care nu-i spunea nimic, apoi a pipăit clevea plînată în gîmbălele de corespondență. Femeia avea o buclă de păr care-i cădea pe frunte cînd stătea cu capul aplicat, și pe care o aranja grabit, de cîte ori era preocupat. A continuat să cotrobăiească prin sertare și cînd a intrat bărbatul o găsi-o cu șuvița din nou căzută pe frunte, răstolind înecul un vechi clasor de hîrtii, cu pagini groase, de carton în care stăteau postale stăteau pe polie plîna, grupele după țări. Deasupra fiecărei pagini, numele țării de baștină era scris calligrafic, cu cerasoală, care, pe atunci, din cauza vechimii, căpătase un reflex aurii.

— Nu mi-ai spus niciodată că ai colecționat mărci postale!
— A, da, de mult, plînd pe la vreo 13 ani. În liceu. Cum era să-i spun?
Femeia continuă să întorcă foile clasorului cu o mîna și cu cealaltă îl oprește de braț. El își trase un scaun aproape de ea și începu să arunce priviri îndărtate la micile pte de hîrtie colorată. Începu să se întunece. Ar fi trebuit să aprindă lumina dar pe hîrtie albă cu litere vii ale mărcilor se vedeau încă bine. Femeia se opri în o pagină, unde nu era decît un singur timbru, mai mic, reprezentat o clădire veche. Alături, pe foaia albă, ca o scrisă ceva mai grabilă, necalligrafic și încă neclară, era consemnat: 30 Martie 1945.

— Ce timbru! Probabil că e rar. Văd că l-ai trecut și data...
Bărbatul se uită și el mai curios.
— Creă că e un timbru deosebit de obșnuit. Știu și eu de ce l-oi fi lăsat singur pe poștă?
— Nu-mi mai aduc aminte de data asta? Bărbatul o cîl cu voce lăză: 30 Martie 1945.
Femeia se uită la el întrebătoare.
— Prima dragoste? Îl înșecă o.
Bărbatul aprinsă o țigară și trase lăcut clevea fumuri. Nu, nu-și amintea despre ce a vorba! Vreo întâmplare din copilărie cu semnificația la universul ei, care o pierdută orice rezăim acum, în afara de data asta scrisă grabilă. Și totuși ce am l Băltoacă, umensă, tramvaielor optile, coloana compacie și lăcute. Apoi deodată stăgitea. Profesorul înfrînta la ora, sau nu veseau deloc. Acasă, cît mai veseau obșnuit, cu vecl răgușite. Dormeau cu căciula pe cap — nu era păsăru pentru colțitura. Totuși au căpătat un înțeles mai tîrziu — cu timpul — și de undeva apăsa cîte o imagine, îmbrăcîndu-se cu restul. Toate acestea însă cu fost mai devreme. Nu se toplea încă zăpada, care zăcea murdare pe străzi.
— Nu-mi aduc aminte. Haber a-am. Vreau înșec. Ce-ți veni să scolești prin hîrtii?
Se ridică de pe scaun și se îndreaptă spre înșecărit. După un timp, femeia alunecă făcînd spre el.
Fiecielle! Ua basca continuă pe hîrtiile geografice. Alunecă înecă primele expediții prin cartă, colindînd marea gînele hîrtielice — plînd ce se aprîndea lumina. La

A lucrat din vârstă, în ziua de 8 Iulie 1964, poetul, prozatorul și publicistul Ion Vinea...

În ziua de 8 Iulie a.c. a avut loc la Casa Scriitorilor adunarea de doliu închinată memoriei regretatului Ion Vinea...

Ridicată împotriva descriptivului și a discursivului, a retoricii pseudofilozofice, lirismul lui Ion Vinea...

POEZIA LUI ION VINEA (II)

de MIHAIL PETROVEANU

tive: „Intr-un slrșit, în marginea orolor moarte, / nalt și aspru turnul a crescut / zi cu zi, noapte cu noapte / întemiunțându-mă. / Singur veghez...

Rezistența înceacă a susținea, la intervale rare, asaltul mai vizuos. Se dovedea în prefețele la adresa societății desumanizante și izbucnirea amar-sarcastică împotriva rolului de instrument docil sau de simplu obiect rezervat insului în lumea burgheză...

plină cu flori din ulei și lumină din marea lumină. / Pe zidul de rugă ieșea vâduvește. / Pe zidul de rugă ieșea vâduvește...

În ziua de 8 Iulie a.c. a avut loc la Casa Scriitorilor adunarea de doliu închinată memoriei regretatului Ion Vinea. Despre viața și opera poetului cu vorbii scriitorii Șerban Cioculescu, Adrian Maniu, Mihail Petroveanu și Metel Călinescu.

Peisaj industrial. Fotografia: SANDU MENDREA

Orientări ale romanului francez contemporan

(Urmare din pagina 1)

Unii a marii creații epice contemporane, după ce francezii deținuseră — după opinia sa — principatul acestui gen în timpul secolului trecut și până la Proust inclusiv...

cu aceeași grupare a „romanului nou” își începe cercetarea, într-un mod mai strâns analitic și mai dens, criticii Maurice Nadeau, care trece în urmărirea literaturii: morții în război (Paul Nizan, Jean Prevost, Antoine de Saint-Exupery), evenimentul strâns opera (David Rousset, Robert Antelme, Jean Cayrol, Robert Merle, Jules Roy, Jacques Perret, Romain Gary, Dominique Ponchardier, Roger Vailland), generația de la 1930...

prețurile și neprevăzutul ei? Astfel de probleme nu pot fi subestimate și prin ridicarea lor autorii amintiți au deschis romanului un cimp de experiențe artistice discutabile dar interesante...

STANESCU BUJOR (Bragadiru) Povestirile sînt așezate unor înțestrări reale de prozatori care sînt ai compoziției, cu vioiciune și subtilitate, cu umor. Parțea de adevărată manuscrită (pe lângă grația grea lizibilă) o constituie unele nesigurări și simplități în analiză, în motivația mijocului, în definiția caracterelor precum și o prea mare chetățată de vorbe și pierute stilistice, mai ales în dialoguri, care îngreunează evoluția lucrurilor și, firește, lectura. Mai trimitemi.

Șerban CIOCULESCU

Șerban CIOCULESCU. Negru Ioan (Derna), Emil Lala Ciocan (Iasi), Victor Stroe (Craiova) Coșeriu, Emilia (Căluțeni) Constantin Caloianu (Loco), Al. Stănilăscu (Băilești), Radu Constant (Sibiu), Al. Dragomir-Făgăraș (Bocșa), G. Marin (Loco), Dan Pălescu (Loco), Ion Bălan (Arad), Doru Danciu (Loco), V. Slabu (Dorohoi), Cristian Aurilă (Loco), Dragoș Cojocaru (Loco), Mihai Voiculescu (P. Neamt).

AL. LAZAR (Loco). Relatarea modestă memorialistică, fără însușiri literare deosebite. Epoca respectată și foarte bine și abundent reprezentată în literatură.

STELIAN TUDOȘE (Loco) — Interesul paginilor trimise sînt în fațetele realității. Cît privește modul în care sînt relatate, expunerea, descrierea, stilul, acestea sînt mult de dorit. Încercări să poartă povestea în compoziție și experiență pe care le definești, într-un fel mai simplu, mai sobru, mai direct, ca și cum ai vorbi în vorbă cu cineva, fără ambiciile literare (din păcate, nejustificate). Pe acești poartă o carte de memorii interesantă. Studiul atenției tehnice unor lucrări stilare înțate de diversi exploratori maritimi, a căror înțelegere și conștientizare înțelegătoare sînt înțelegătoare. Mai încercăm.

C.D.C. (Bragov) — „Jurnal și om” e un lucru interesant cu unele calități, mai ales de ordin analitic. În acest sens, studiul său asupra a mișcărilor suferențiale, e conștient cu destulă siguranță și înțelegere. Nu tot atât siguranta și înțelegerea sînt deosebite în ceea ce privește suferința, prea încălcat, uneori fastidios (v. de pildă descrierea prafului și mișcărilor torporului, etc.). În general însă, cum spuneam, sînt îndreptiți promițători. Așteptăm lucruri noi.

D. OARECARE — Teza fundamentală e eronată; des. p. 64-65 pentru întoarcerea la primitivism, pentru „juga în cord”, agiția ideea vetustă a orărilor. Să nu se compăteie cu puritatea țărănească tradițională etc. Povestirea e schematică și nădăjdită, destul de curioasă, dar cu oarecare acuratețe, dar cu mijloace literare vechi, prafuie, primitivitate.

INA TALUZ (Bragov) — Un plus de adreivce, o mai atentă, mai nuanțată motivație psihologică, mai multă grija pentru stil, (uneori nesigur, simplist), totuși deosebită mai mult în ceea ce privește mînterirea în lipsă de calități narative și vîndăreț înțestrări literare promițătoare.

GH. HOINARU — În „Jurnalul și om” e un lucru interesant în „Ce nu-ți poți țera” sînt viziibile semnele talentului. Deocamdată însă, mai multă atenție la stil, la mai bună manșă a caracterelor, în dialog și, în general, în expresie. Uneori, în schimb, sînt deosebite în ceea ce privește direcția și înțelegerea necesară. Timpul în curent cu programele înregistrate.

V. LUPEA (Cluj) — Sînt deosebită nădăjdită în ceea ce privește vîndăreț, dar prea multă legătură cu proza, destul de lipsite de unele înțestrări. Așteptăm lucruri mai înfrînte, în privința pozițiilor, firește, le putem trimite, să vedem despre ce e vorba.

STANESCU BUJOR (Bragadiru) Povestirile sînt așezate unor înțestrări reale de prozatori care sînt ai compoziției, cu vioiciune și subtilitate, cu umor. Parțea de adevărată manuscrită (pe lângă grația grea lizibilă) o constituie unele nesigurări și simplități în analiză, în motivația mijocului, în definiția caracterelor precum și o prea mare chetățată de vorbe și pierute stilistice, mai ales în dialoguri, care îngreunează evoluția lucrurilor și, firește, lectura. Mai trimitemi.

GEORGE IOVA (Reșta), Silviu Dan (Bragov), Vasile Ciobanu (Căluțeni), Dumitru (Căluțeni), Grigorie, dar de nivel modest, fără însușiri literare deosebite.

EUGEN ZEHAN — Schițele arădă unele aptitudini de povestitor, sînt lucrate cu mijloace deosebite, dar prea multă înțestrare, încheiate, la un nivel destul de modest. Lucrarea „Jurnal și om” e deosebită în ceea ce privește direcția și înțelegerea necesară. Timpul în curent cu programele înregistrate.

DINU GRAMA (Loco) — Sînt unele bune, dar, copleșite de afectări și poze și artificii stilistice, nuanțate eronate. Cîm, Tel, Um, Port, Prund, etc.). Cîm veți părași aceste judecări și vă veți opuca serios de literatură, vom putea să mai bine ce sansă aveți!

VASILESCU ALEXANDRU — Însușirile care așeză un ochi pătrunzător și a condei vînt, înțelegătoare, dar prea multă înțestrare și prea vorbărețe. Să vedem ce mai urmează.

IOAN BRAGHES (Bragov) — Un subiect fantazist, neinteresant, scris cu simplitate, simplist, pueril.

SUZANA DARIN (Loco) — Dialog curat, redactare îngrijită, un anumit freazăt liric, — cam cît se poate sări în singura pagină pe care ne-ai trimis-o. Așteptăm lucruri mai substanțiale, mai edificatoare.

Negru Ioan (Derna), Emil Lala Ciocan (Iasi), Victor Stroe (Craiova) Coșeriu, Emilia (Căluțeni) Constantin Caloianu (Loco), Al. Stănilăscu (Băilești), Radu Constant (Sibiu), Al. Dragomir-Făgăraș (Bocșa), G. Marin (Loco), Dan Pălescu (Loco), Ion Bălan (Arad), Doru Danciu (Loco), V. Slabu (Dorohoi), Cristian Aurilă (Loco), Dragoș Cojocaru (Loco), Mihai Voiculescu (P. Neamt).

AL. LAZAR (Loco). Relatarea modestă memorialistică, fără însușiri literare deosebite. Epoca respectată și foarte bine și abundent reprezentată în literatură.

STELIAN TUDOȘE (Loco) — Interesul paginilor trimise sînt în fațetele realității. Cît privește modul în care sînt relatate, expunerea, descrierea, stilul, acestea sînt mult de dorit. Încercări să poartă povestea în compoziție și experiență pe care le definești, într-un fel mai simplu, mai sobru, mai direct, ca și cum ai vorbi în vorbă cu cineva, fără ambiciile literare (din păcate, nejustificate). Pe acești poartă o carte de memorii interesantă. Studiul atenției tehnice unor lucrări stilare înțate de diversi exploratori maritimi, a căror înțelegere și conștientizare înțelegătoare sînt înțelegătoare. Mai încercăm.

NUTU DUMBRĂVA (D. Ion) (Tg. Mures) — O anumită însușire de povestitor e vizibilă, dar sînt încă prea multe nădăjdit și nădăjdit, schematic și superficialitate. Scrieri mai puțin și mai suprapuse, cîții și studiul mai mult. Din cîții în cîții de țef-tețe-ne ce considerăm mai bun. Scrieri dus, înțelegătoare, e necesar să vă dați dorința și să vă însușirile (pe o singură față a hirtiei).

OTILIA CAZIMIR

Pe strădăniile Bucinșescu din Iași, în apropierea bisericii Zlăbaș, e o casă veche, care abia se mai zărește dintre tuțele mari de lăptos. Are gard cu porțiță și ogrădă cu nălbi și flori de mușete. Intreaga ambianță sugerează o poezie delicată, melancolică și suavă. Crengile umililor țes în frunziș „lumini și umbre” iar cărările pietruite așteaptă pașii mării și ai copiilor. Aici locuiește și scrie Otilia Cazimir.

Cu vreo cinci decenți în urmă deschisese cu eșafuș una redacție Viața românească unde în vreo optzeci de zile versuri, semnate, autografe lor preferă dintr-o adăncă suferință sufletească anonimă. Ibrăileanu descria dintr-un început în stihurile debutante o finețe și o sensibilitate, care aveau să se dezvolte curind, alcătuiră un specific. Otilia Cazimir aducea o notă de gingașie feminină, compunea o melodie duioasă, a cui cîntec de leagăn. Purta și dăna moștenirea sentimentalismului moldav, pe care însă îl demola, dacă nu-l convertea ca Topirceanu în autoironie. Confesia nuanțată, căuta ca decor preferat lumea fințelor frăgile, a giselor și florilor, descoperind în ea purități și canoari.

Coborâtore din familia spirituală a lui Sadoveanu, autorea Futurilor de noapte și a

Cîntecelor de comoră apare stăpînită de ecoul nostalgic al amintirii: „Și-n mine, / Pe nesimțite amintirea vine / Și se destramă-n lungi păreri de rău, / Cum se destramă undele-n pirău” (Pirău). Ea întreprinde „pelerinaje sentimentale” în casa bunicilor, ca Ionel Teodorescu, redescoperă oada în care „mirăoaia a gutui și-a mere coapte”, fiind ispitită să piceteze tablouri de „natură moartă”, în maniera coloristică a lui Ion Pillat: „Un pumn de prune vinete, brumate / Ca ceala viorie, care seara, / Coboară peste dealuri și podgorii: / Pufioase pierici, lumene ca zorii / Ce-au strins o dimineților lumină / Și verzi gutui cu seamă de rugină” (Natură moartă). Amintirea îi deschide larg Otiliei Cazimir poarta grădinii în mijlocul căreia poeta se îmbată de lumină: „Mi-s ochii osteniți de soare / Clipesc — și nu mai văd nimic în jur. / Castanii parcă nu mai au culoare, / Și stinjenii nu mai au contur” (Între flori). Grădina aceasta e fără gard, confundându-se cu crîngul și cîmpia, cu potenele și pădurile. Otiliei Cazimir îi place să admire finețurile, „aprinse lăcătore fosforescente”, să inhaleze „miresma proaspătă și tare de pădure”, să aștearnă pe pînă irizările discrete ale orolilor de după ploaie: „Și cum de sus se uită soare greu / Pe urma ploii care a trecut, / Pămîntu-i pare-un vechi urciur de lut / Cu toartă fragedă — de curcubeu” (După ploaie). Treptat luminile se micșorează confundându-se în ceferi, ca într-un peisaj normand: „Un car cu fin gemind în picla rece, / Pe drumul ostentiv de-atîta cară, / Și duse parfumată lui povară / Și luna plină-n cale îl petrece” (În noapte).

Poezia naturii la Otilia Cazimir nu rămîne niciodată pastel pur, vreau să spun descripție strictă, ci evocă simultan, fie avaturile sentimentului erotic, adesea dureros, fie microcosmul care constituie în cele din urmă o lume apropiată sufletului poetei. Domină aici un ani-

mism vegetal care transformă „depeterele de ghindă” și „clopoteții de campanulă” în ființe omeneste, ca în fabulă. Versul e cusut cu fir de borangic avînd mereu delicatețea stampe japoneze: „Și dibuind un gîndăcel / Cu poalele-îi antene, / Coboară de-pe-un mușetel / La umbră între buruieni” (Viața). Dimensiunile sînt reduse la miniatură, tonurile estompeate astfel învîie poezia această a unei intimități discrete cu lumea pare rostită în surdă: „Cîntă greier, miștel / Adormit în amintire, / Cîntă-ți cîntecul subtil / Pentru el.” (Cîntă, greier miștel). E de fapt cîntecul soptit al femeii care-și cheamă cu ardoare iubitul: „Maică-dăule, / Lin coboară-mi-te-n prag, / Adă zîmbet cui-mi drag, / Și, cînd gene-ale-mi miști, / Pune soare-n ochii trîști, / Umbrele din ei-le-adună, / Și le-aruncă maică bună, / Tufelor de mărăgînă” (Desincet de dragoste) și mai ales cîntecul de leagăn al mamei. Densulul grăios, parcă filigranat, îi corespunde un glas mic, dar limpede, ca boabele de cristal. E glasul gingaș și duros cu care Otilia Cazimir se adresează copiilor, dezvăluindu-le în versuri de un farmec neîntrecut, aspectele miracifice ale vieții. Volume ca Baba Iarna intră-n sat (1954) sau Poezii (1959) în- adău cea mai caldă și vie popularitate în rîndurile celor mici. Ca puținii alții, poeta a găsit limbajul adecvat, de comunicare, izbîndu-și se face perfect înțeleasă. Cine dintre copiii care au crescut în ultimul deceniu n-a recitat cu drag Uite vine Moș Gerilă? Receptivă la cîntecul sufletului infantil, avînd cea finețe a simțirii, feminină prin eleganță, Otilia Cazimir știe să aducă și să instruiască, cântîndu-se mereu cu rigoare, în cîmpul artei. Cîntecul de slăvire a patriei, fabula moralizatoare, pastelul policrom, istoriora plină de haz, toate la un loc sînt pentru ea modalități de expresie ce beneficiează de o calitate fundamentală: aduce la nivelul de percepție al celor mici nu se banali-

zează, nu ajung citiți de puțin să fie scudite de florile estetice. Gingașia unită cu umorul, care-l amintește pe Topirceanu, dă ființă unei poezii exuberante, curciorare, întotdeauna îndrăgită de sufletele tinere. Cîntînd-o sau ascultînd-o, copiii învață să iubească munca și pe cei care au fîrbit libertatea muncii, să-și iubească patria de azi cu splendori et. În același timp învîie din Fabule se însemnă răul firmit și al individualismului (Egalitate, Individualism). Sensurile primordiale ale cîntecului sînt prezente în paginile scriitoricești tot timpul alcătuiră substanța imaginilor și dictînd versului tăietura de o firesc simplitate.

Consecvent în virtutele sale poetice mai vechi, și atentă la reditațiile noastre contemporane, Otilia Cazimir a publicat după 23 August, an de an, în reviste, poezii de slăvire a patriei (placheta din 1961 se intitulează Partidului de ziua lui), de celebrare a luptei pentru pace și a operelor de construcție pașnică. Otilia Cazimir își imaginează cu umor o construcție între vechiul țîr al țării și orașul de azi în plină înflorire: „Că dacă s-ar trezi din somnul greu / Străvechitul nostru țîr, / Și-l ar vedea, / Freclindu-se la ochi, ar îngina: / Aista frate, nu e țîrul meu!” (Oraș străvechi în nouă tînețe). Sentimental de căldură și duioasă maternă soală Cîntecul de leagăn, cîntec de pace, ca și poezia intitulată Flori albe, flori negre, flori galbene, flori... S-a adunat aici parcă toată gingașia din poeziile Otiliei Cazimir dar susținea acum și de un patos cîtădesea descoperit în cântecul muncii constructive de pe tot întîmpluții țării: Copii de pe toate-ale lumii mearguri, / Flori albe, flori negre, flori galbene, flori... / Culegeți-mă dragoste, miere din faguri / În negri, în galbeni, și-n albi pumșori! Apar în versurile noi ale Otiliei Cazimir o blîndețe și o țîrie a glasului pe care internaționalismul proletar a știut să le înlocuie dragostei materne: „Pui mic, pui de negru, păpușa de

lut, / Deschide ochi mari spre lumină de-aurea, / N-ai de departe un glas cunoscut, / E glas rominesc, glasul meu, glas de soră...”

Vestală a amintirii melancolice Otilia Cazimir este și o însușeală evocatoare a amintirilor ei literare. Volumul memorialistic Prietenii mei scriitori (1960) aduce mărturie emoționantă despre Ibrăileanu, Sadoveanu, Argeșel, Topirceanu, P. Istrati. Confesiunea biografică ar pare că nu conduce pe un drum bătut în reră. Poeta sfîșoasă, care lăsa pe furis manuscrise, neîndrăgind să le încredințeze cuiva, nu zăbovesc nici de astă dată la masa literelor personalității de odinioară. Se simte parcă mai sigură de sine în cerdacul căsuței bătrînești sau pe stradă, urcînd spre Copou, în orașușia lui George Topirceanu. În orașul de acum trei și patru decenii, poeta își redescoperă prietenii, așa cum erau văzuți de aproape: Ibrăileanu, delicat și științific, Sadoveanu, meditativ și profund sensibil, Mihai Codreanu, savant și cîntec. Tînețea ei, George Topirceanu, plin de duh dar și umbră de o anumită melancolie. Amintirile urmăresc să reconstituie în primul rînd intimitatea umană a celor dispăruți ceea ce de altminteri le conferă și nouătea. În epoca de după Eliberare, Otilia Cazimir a continuat „să aduce cuvîntul greu de lut și să-l polească grîjului” cu mina ei ușoară, într-un efort nobil și neobosit de dăruire. Cîteva stihuri din ultimii ani conțin liniile unui semnificativ autoportret spiritual: „Unde mi-e inima, florilor? / Dăruia-ți de mult, tuturor... / Cînd va fi să mă duc, să mă duc, / Pentru voi am să-nțirîz din mers / Să mai rup, să mai rup, să v-aduc / Cîte-un ghîd, cîte-un vis, cîte-un vers...”

AI. SANDULESCU

Intîmpinat cu un interes legitim de către cititorii și de către criticii, romanul *Facerea lumii* reunește binecunoscutele însușiri scriitoricești ale lui Eugen Barbu, valorificate pînă acum în câteva cărți de prestigiu mult discutate atât pentru calitatea lor incontestabilă, cit și pentru neînțelegerile artistice nu mai puțin reale, deși nu o dată sensibile exagerate de unii comentatori. Puncte de vedere marțiale osebite a sugerat cronicarilor literari și *Facerea*

Însemnări despre „FACEREA LUMII”

rea lumii, fie că e vorba de aprecierea de ansamblu formulată pe marginea romanului, fie de impresia produsă de diferitele personaje care populează narativa. Lui Ion Lungu (în *Tribuna* din 30 aprilie a.c.) i se pare că „Eugen Barbu a intuit exact seismografia social-politică a evenimentelor, definind, concis și convingător, etapele evoluției concrete a oamenilor”, că „lăcînd un pas important în *Facerea lumii* în direcția înțelegării realității”, a sfîrșit mai mult asupra dificultăților de autodepășire a oamenilor”. Criticul consideră „interesantă și atrăgătoare (...) figura tânărului Matei Arhite”, și personaje ca Filipache și Pîntea deslușite vibrent „patosul ceteranesc”, „altitudinea militantă și deschisă în favoarea noulii” a lui Eugen Barbu, dar evoluția Evei i se pare „parcă cea mai puțin convingătoare a romanului”, peripetiile acesteia „veridice ca situații particulare”, „avînd o acoperire psihologică în planul determinării social-psihologice”. Pentru Nicolae Manolescu (în *Contemporanul* din 1 mai a.c.), *Facerea lumii* e un „roman scris, gîndit, evident superior *Soselei Nordului*”, scenele „care urmăresc alunecarea lui Anghel pe o pantă primejdieoasă” i se par „bune”, iar „sufletul contradictoriu, crispat al acestui om îi dă un relief mai variat decît lui Filipache”. Un personaj ca Eva i se impune ca de-a dreptul „exceptional”, biografia „este un model de determinări social-psihologice”. „Parcă cea mai bună” a conținutului „Cronica din *Gazeta literară*” (7 mai a.c.) laudă cartea pentru vîrștile ei evocatoare („Eugen Barbu se dovedește încă o dată — așa cum s-a mai spus — un prozator-poet, atras de pitoresc și de culoare ca Ion Ghica și Matei Caragiale”), îl socotește pe Filipache drept „personajul cel mai interesant din roman”, văzînd în el „un muncitor comunist de o incontestabilă autenticitate”, dar îl admonestează pe autor pentru modul în care a conceput pe Matei, pe Anghel și pe Eva: cel dintîi se comportă ca un „mic-burghiez în salopeta muncitorească”; cel de al doilea e un „cunșturat al păcatelor omenirii”, Eva, cu toate că „personajul e bine construit și, în ciuda alchimiei reacțiilor sale, „are viața”, ascunde „un vid suferințesc complet”, tratat de Barbu cu o „biză indulgență”. Istoria fetei lui Filipache suferă „de lipsa unei acute problematizări”. Pentru Al. Oprea (în *Luceafărul* din 23 mai a.c.), *Facerea lumii* dezvăluie o față nouă a scriitorului lui Eugen Barbu fiind „primul operă care corespunde mai exact sufletului adevărat al scriitorului”, cronicar vede în Filipache „tipul noi umanității”, îl definește „Anghel ca apropiat de „psihologia antisiderului” și polemizează cu Ov. S. Grohmănicănu, recunoscînd însă că „unele din intrigile personajului la adresa lui Filipache ne apar familiare”, dar „luate fiecare în parte, aceste două personaje sînt pe deplin viabile”. Matei, apoi, îi apare „ca o altă ipostază a lui Filipache, juvenilă, romantizată și, de drept, „schilțieră”, destinul Evei, pe de altă parte, introduce „în atmosfera cărții adierea unei poezii tragice”. Raportîndu-mă la natura observațiilor formulate pînă acum, așa epune că problema cea mai controversată este și aceea privind valoarea de ansamblu a romanului, cel de viabilitate cuturii sau cuturii personajului. Cum chestiunea merită, după părerea mea, să fie larg dezbătută (alături spre folosul cititorilor, cel și al scriitorilor), miîngădui, în cele ce urmează, să insist și eu asupra ei. În înțelesul clasic al noțiunii, *Facerea lumii* nu are o acțiune ușor rezumabilă (cum are *Soseala Nordului*), dar nici nu risipește evenimentele în secvențe disparate, acente să alcătuiască, una lângă alta, un tablou muzical relativiu (ca în *Groapa*), *Facerea lumii* e o împletire inteligentă de biografii, ale căror fire, ducînd direct sau colateral în tipografia „Grafice” b, condusă de Filipache, realizează raporturi și relații antinomice, caracteristice momentului istoric înfălșat.

Ceea ce s-au format, temperamentul lor, idealul social și personal urmărit, zestrea spirituală cu care intră în socialism etc. Schematizînd niște, am putea spune că toate drumurile duc, în fond, la Filipache și că el este persoana care domină, într-un fel sau altul, *Facerea lumii*. Directorul tipografiei „Grafice” face parte din rîndurile comunistilor încă dinainte de 23 August 1944. Are o

cea ce nu-l împiedică însă să se îndrăgostească de Irma, secretara elegantă și amanta patronului. Paralel, prietenia cu Filipache crește, materializîndu-se la modul maxim în gestul de adepărire a acestuia în clipa trecerii lui în ilegalitate. Care e rațiunea acestei prietenii relativ primejdieoasă? Reținînd de esență ale biografiei și caracterului lui Anghel, romancierul disociază laturile contradictorii ale personajului său. Uneori, Anghel se gî-

lesnește, între altele, nu numai de firea sa relativ abulică ci și de faptul că o serie de factori pozitivi care ar fi putut împiedica decăderea ei, s-au comportat într-un mod cu totul discutabil. Elena (mama Evei) aprobă legătura cu Manticide; Filipache, copleșit de muna de director al tipografiei, își neglijează îndatoririle de părinte, iar cînd ală că Eva a apucat pe călî greșite, preferă o soluție radicală uneia care să salveze fondul sufletesc, totuși sănătos, al fiicei sale; Matei, fată de care Eva nu are vreme o anumite atracție sentimentală, nu se zbate nici el să o salveze. Evident, gestul licențios poate fi, subiectiv, motivat sau poate trezi, obiectiv, neaderarea cititorului ei. Supărător e alceva: conșanța existentă în atitudine tu-

tur acestor eroi și perspectiva pe care romancierul o deschide destinului Evei, prin ciocnirea înaltă a acesteia cu „zidul indiferent” al umanității. Așa cum supărătoare e, într-un alt plan, nerezoalarea de către romancier a unei alte situații, în fond de mare tragism. E vorba de cazul Filipache și în speță de situația lui în relația cu Anghel, de natură precumpnitorică, e soluționat prin înfrîngerea adversarului și a acoliților acestuia. Dar conflictul interior, generat de decăderea Evei? Cred că, în privința aceasta, modul cum a înțeles Eugen Barbu să procedeze accentuează nejustificat o anumă latură suferințoasă a lui Filipache („uscăciunea”), la care romancierul face uneori aluzie. Mi se pare însă că, în cazul dat, o asemenea accentuare e lipsită de logică. Una din trăsăturile de caracter ale eroului, evidențiată de alfel prin modul lui de a reacționa la ceea ce se întîmplă sau de a colportea în tipografie, e toleranța. Ea se întemeiază, între altele, pe credința aproape fanatică în justele punctului său de vedere. Cînd însă Filipache se convinge că Anghel se comportă ca un dușman (nu numai personal, ci mai ales al socialismului) în sufletul său se petrece o profundă dra-

mă, cu implicații autorice. Dialogul mental (realizat magistral) cu Cocoreea, de fapt cu sine însuși, mi se pare evocant. Dacă un asemenea dialog a fost posibil cînd era în joc o prietenie, el devine cu totul necesar cînd se pune problema soartei propriului copil. Alungarea Evei echivalază cu a fond și una de formă a unei reacții de ură a romanului ar fi fost atunci, după părerea mea, și mai profundă. Spun „și mai profundă”, pentru că în varianta actuală, Eugen Barbu realizează pagini remarcabile de reflectare a adevăratului vieții. Acestea se datoresc, pe de o parte, artei cu care romancierul loleşte detaliul biografic în definirea caracterului uman, capacității de a a dîmici psihologia individuală, operînd meren cu disocieri, strădîndu-se de a nu schematiza eroul, de a nu-l immobiliza sau dezgînda în formă fixă de clorid de a zugrăvi, în ultimă analiză, faptele în limitele verosimilului. Rămînd credincios acestor deziderate și mîllogice, Eugen Barbu a izbînit să ne ofere cu *Facerea lumii* o carte remarcabilă, populată de eroi care rețin, pe bună dreptate, atenția cititorilor și în deamă la meditație.

Aurel MARTIN

DOUAZECI DE ANI DE LITERATURA NOUA

(C r m a r s e d i n p a g i n a)

rinville de altele generații, ale progresului, ale justiției sociale și ale păcii. Rareori literatura unei epoci a reflectat mai credincios, chiar dacă n-a izbutit întotdeauna, însă întotdeauna cu entuziasm și cu bună credință, procesele dialeactice ale istoriei noastre contemporane, de cum a făcut-o, în acești ultimi douăzeci de ani, literatura noastră. Și pentru că am amintit de frontul unic al scriitorimii, de la venimii pînă la patriarhi, să spunem că ați poezia lui Nicolae Labiș, această altă de prețioasă jertă a lirismului nostru, cit și aceea a lui Tudor Argeșel, această divinitate tutelară a poeziei noastre, sînt deopotrivă de militante. Ar fi putut oric să apară poemul său, „1907” și înainte de 23 August? Fără îndoială, de vreme ce și Caragiale, și Via Caragiale, și Vlașcu, și Liviu Rebreanu, și Cezar Petraru o făcuseră, care în pamflet, care în versuri, care în roman, însă adevăratele culme de rezonanță, abia această epocă a noastră l-o putea oferii, și militante s-a-a dovedit toate ramurile literaturii, nu numai poezia.

2. — Ce factori obiectivi sotiții că determină aceste trăsături?

— Între factorii obiectivi ai acestei stări de lucruri, se cuvine, în primul rînd, înregistrată aspirația slăvitoare a generațiilor trecute pentru reînnoire. Noul climat politic facilită procesele de transformare. Rîmul, rapid al prolecătorilor (industrializare, electrificare, colectivizare) impuneau și literaturii altă cadentă, altă orientare. Însă desfurarea acesta unitară e opera unei voințe depășitoare, care a vechiat tot timpul, la postul de comandă. Pentru a da mai mult substanță unei literaturii care trebuia să ogîndăscă, de adevărat preferă uriașe, din toate domeniile, ale țării, s-a simțit nevoia unei unități în fața lumii, ceea lă de conștință și viața însăși, în nenumăratele aspecte, așa nimeni documentar, care, alături de mult aspect internațional, precum lupta pentru lichidarea colonialismului sau marea campanie pentru salvăragarea păcii, fie că e vorba de noi creșteri ale științei, alți de proprii eroi noastre atomice. Poezia și romanul fantastic, ale cărui anticipații cu Jules Verne, Rosny, Amiel, Wells și ceilalți se dovediseră nu numai ingenioase, și-au adăos noi cîmpuri de investigații și inspirație. Și din nou consensul generațiilor trebuie consemnat. Alături de poezia de inspirație cosmică a regretatului Mihai Dragomir, îni este cu osebire plăcut și semnalez acți inimitănta apariție a poemelor cosmice, izvorite din fantazie interstelară a poetului Adrian Maniu.

3. — În ce măsură credeți că literatura noastră actuală continuă bunele tradiții ale epocilor anterioare și care sînt, după dumneavoastră, elementele redate și dezvoltate în practica artistică a scriitorilor romini de astăzi?

— A fi pus literatura în slujba idealurilor umaniste și umanitare — mi se pare că este cea mai prețioasă dintre tradițiile vechiului scris rominesc, de la Balcescu la Nicolae Iorga și de la Eminescu la Mihail Sadoveanu. Și de la ea nu se abate nici literatura de azi. Ea începe, această tradiție, cu cultul valorilor trecute și sollicitudină pe care dăscătorii noștri o dau refăpării clasiceilor, ca și clarificarea de statură recentă, celor dintre cele două războaie, în Rebreanu un Copou un Luciu Blaga și dintre cele mai înburătoare. Evident, înțelul lui vechilor tradiții, ca și cel al celor de obște, domie să citez mai mult și căruia avem datoria să-i dăm imaginea că mai puțin trucată a trecutului, ar mai avea cîte ceva de obiectat. Ar trebui, cred, grăbită și extinsă publicarea unor poezii și prozatori (afiați, după cîte știu, în atenția editurilor noastre) ca: N. Iorga, Ovid Densusianu, Ion Pillat, Matei Caragiale, Gib Mihăilescu, Anton Holban. Dragoste și amplexarea cu care oficialitățile noastre în stîrnă colaborare cu Uninea Scriitorilor, cîmescse marile date festive ale unora dintre marșii noștri clasici, precum Cara-

giele, și de curînd Eminescu, nu pot să nu lase urme durabile. Generațiile cîte se ridică, fie de lectori, fie de tineri scriitori vor crește în cultul temeinic al trecutului nostru literar și al generooselor lui tradiții, ideologice și de artă.

4. — Ce scriitori din trecut exercită, după părerea dumneavoastră, influența cea mai ridică asupra scriitorilor noștri de azi?

— De o influență directă, servită, a scriitorilor din trecut sau mai vîrșnici asupra celor de astăzi, cred că nu se poate vorbi și, într-un fel, e și bine. Singur scriitorul, descurmat de asemenea influențe, are dreptul la buletin de identitate. A cunoaște însă în adunice opera unui înaintaș, a fi împătimit de dînsa, a-și asimila lecțiile și sugestiile, iată un mod critic de a procedea înțelul și, din acest punct de vedere Tudor Argeșel, Mihail Sadoveanu și Liviu Rebreanu sînt, bîmăles, dintre veterani, cei mai sollicitați de scriitorimii de astăzi. Desigur nimeni nu va putea redăta mirajele prozei sadoveniene sau originalitatea de substanță și de expresie a poeziei argeșiene, dar luminile operelor lor călăuzesc și îndemna la drum. E aproape sigur că marea izbîndă a „Cordovanilor”, amful roman al lui I. Lăncrănuș și străină de pilda marelui său înaintaș Liviu Rebreanu, de riguroasa cunoaștere directă a înrîmării și de robustul său realism. Pe cît din scriitorii din poezia noastră, care sînt în nopțile lor de veghe artistice, „craii de curtea veche” ai lui Matei Caragiale? Faptul că nimeni nu s-a gîndit să-și scoată din cripta lor de aur, în care i-a îmbalsamat scriitorul, e o dovadă de înțelepciune. Poemul acesta de amurg al vechilor București trebuie să rămîna, cum și este, unic.

5. — În ce măsură scriitorii contemporani folosesc în creația lor (sau nu) experiența fraților lor de peste hotare?

— În ce grad a înțiruit Malakovski pe unul sau pe altul dintre poezii ultimilor douăzeci de ani e mai greu poate de precizat. Dar cîm în iuresul acesta, neisovit, al lirismului nostru militant, exemplul poetului rus și-a avut partea lui de înfrînare, iată ce mi se pare neîndoișo. A-î împăt, de-a dreptul, ar fi fost, negreșit, cu neputință. Dar a-î lălmăcit, și încă magistral, precum Cicerone Teodorescu, au încercat-o cît mai mulți, și nu puțin cu izbîntele transparenț, Puskin a ispitit și el, în prima sînd, cu „Evgheini Oughlin” și dacă de anume unme vizibile, scurtoare în poezia noastră nu poate fi vorba, avem în schimb, integral sau fragmentar, cel puțin patru înălțări ale celebrului poem, datorate lui Mihail Beniuc, George Lesnea, Ion Buzdugan și G. Georgescu. M-ar fi plăcut să pot vorbi de o înfrînare a psihologismului proștan, așa cum a practicat-o în „Paiul lui Procutu”, Camil Petrescu. Metoda sa epică și chiar înaltă ei semnificative socială a operelor sale sînt astăzi bunuri cîștigate. Cred că „Risipitorii” lui Marin Preda au primit mai mult de una din adierile proușiene. N-am amintit în nici un fel pe Hortensia Papadat Bengescu și pe unii din scriitorii care au avut o parte în Concursul de muzică de Camera „Rădăcinile” și „Concertul de muzică de Camera „Rădăcinile” înaint la letre. Se vorbește din cîm în ce mai mult de Canus, tublurătorul autor al „Climei”, cum s-a vorbit mai ieri de Heinrich și Thomas Mann, de Hemingway, de Galsworthy. Ca să-și construiască romanul ciclic „Rădăcinile sint amare”, Zaharia Stancu n-a avut nevoie de exemplul confrătelui său galic Jules Romains, și al romanului său „Les hommes de bonne volonte”, sau al altor cicluri universale. Nu cunosce, decît după urache, experiențele de ultimă oră ale romancierilor „ultimului val”, datorînd sint încredințat că orice experiență estetică, asimilată critic, nu poate fi decît înfrățitoare.

6. — Care e, după părerea dumneavoastră, fenomenul cel mai interesant din poezia noastră actuală și care sînt operele cele mai reprezentative pentru orientarea nouă a liricii romînești?

Poezia actuală se străduiește și, după a mea opinie, a izbîntit să slăvească idealurile societății contemporane, așa cum le-am schițat mai sus și, în același timp, să nu trădeze nici oonanetă, mai exact, idealurile de artă ale poeziei însoașe. Că vor fi fiind și excepții, și chiar la poezii deplin afirmate, cine ar sta să conteste. Însă excepțiile confirmă regula. Altminteri, ajunge să numim lungă teorie a poezilor, cu ale căror cîntec celitorul e de mult în curent, precum: Mihail Beniuc, Eugen Jlebeleanu, Cicerone Teodorescu, Radu Bouraeanu, Emil Giurginea, Maria Banus, Nina Gasiană, I. Horea, I. Brad, Tiberiu Uțan, Veronica Porumban, Aurel Rău, Ion Băntău, s.a., pentru a da afirmații noastre, valditate. Nu cîm, înțelul nici pe cel mai tîner, de la Nicolae Labiș la Nichita Stănescu și de la Geo Dumitrescu la Al. Caprariu. Toți scriericii aceștia Muze cu înscă de Ianus, poeziei contemporane.

7. — Dar fenomenul cel mai caracteristic în proza noastră postbelică?

— Paralel cu lucrări epice, consacrate aculelor probleme ale societății noastre contemporane, ca

lea preluării de meditație concludivă. Ca să nu mai vorbim de faptul că, rămînid consecvent cu formula inițială aleasă, Eugen Barbu ar fi fost obligat să realizeze, în final, un capitol corespunzător care ar fi dat ansamblului o unitate compozițională cu totul firească, rezolvînd comecent și o problemă de fond și una de formă, problema de cuprindere a romanului ar fi fost atunci, după părerea mea, și mai profundă. Spun „și mai profundă”, pentru că în varianta actuală, Eugen Barbu realizează pagini remarcabile de reflectare a adevăratului vieții. Acestea se datoresc, pe de o parte, artei cu care romancierul loleşte detaliul biografic în definirea caracterului uman, capacității de a dîmici psihologia individuală, operînd meren cu disocieri, strădîndu-se de a nu schematiza eroul, de a nu-l immobiliza sau dezgînda în formă fixă de clorid de a zugrăvi, în ultimă analiză, faptele în limitele verosimilului. Rămînid credincios acestor deziderate și mîllogice, Eugen Barbu a izbînit să ne ofere cu *Facerea lumii* o carte remarcabilă, populată de eroi care rețin, pe bună dreptate, atenția cititorilor și în deamă la meditație.

Aurel MARTIN

